

Formaty współpracy w obszarze bezpieczeństwa w regionie Morza Bałtyckiego

29.5.2026 - Piotr Szymański, Jacek Tarociński | Ośrodek Studiów Wschodnich

Rekomendacje dla Rady Państw Morza Bałtyckiego.

Spis treści

Wprowadzenie

Podsumowanie

I. Organizacje i platformy współpracy w regionie Morza Bałtyckiego w obszarze bezpieczeństwa

1. Polityka obronna, bezpieczeństwa i zagraniczna

- 1.1. Polityka obronna
- 1.2. Polityka bezpieczeństwa
- 1.3. Polityka zagraniczna
- 1.4. Ekskluzywne formaty współpracy nordyckiej i bałtyckiej
- 1.5. Inne formy współpracy

2. Współpraca sektorowa

- 2.1. Ochrona morskiej infrastruktury krytycznej
- 2.2. Przeciwdziałanie flocie cieni
- 2.3. Bezpieczeństwo energetyczne
- 2.4. Ochrona ludności i obrona cywilna
- 2.5. Współpraca w zakresie bezpieczeństwa wewnętrznego
- 2.6. Materiały niebezpieczne na dnie Bałtyku
- 2.7. Bezpieczeństwo żeglugi powietrznej i morskiej
- 2.8. Inne

II. Wnioski i rekomendacje

1. Rekomendacje ogólne

2. Rekomendacje krótkookresowe

3. Rekomendacje średnio- i długoterminowe

Wprowadzenie

Na sesji ministerialnej z 16 maja 2025 r. zebrani w Vihuli w Estonii ministrowie spraw zagranicznych Rady Państw Morza Bałtyckiego (RPMB) poparli pomysł reformy organizacji w kierunku formatu zajmującego się aktualnymi wyzwaniami w obszarze bezpieczeństwa, w duchu propozycji zawartych w raporcie Ilvesa-Landsbergisa ([*The Future of the Council of the Baltic Sea States*](#)). Deklaracja z Vihuli, a także wspólne interesy bezpieczeństwa „podobnie myślących” państw regionu w dziedzinie budowania odporności na zagrożenia dla społeczeństw, infrastruktury krytycznej czy żeglugi morskiej i powietrznej, stały się drogowskazem dla polskiej prezydencji zainaugurowanej 1 lipca 2025 r.

Niniejszy raport powstał z inicjatywy Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP przy wsparciu Komitetu Wyższych Urzędników RPMB i stanowi wkład w polską prezydencję oraz proces refleksji nad zmianami w organizacji. Jego celem jest przegląd bałtyckich formatów współpracy w szeroko rozumianym obszarze bezpieczeństwa regionalnego, których jest łącznie kilkadziesiąt. W raporcie przeanalizowano nie tylko ich mandat, zakres kompetencji i strukturę, lecz także realną aktywność. Dodatkowo autorzy analizują komplementarną rolę NATO i UE w poszczególnych sektorach.

Mapowanie miało na celu identyfikację niezagospodarowanych obszarów jako możliwych kierunków zaangażowania RPMB, w których organizacja ta mogłaby wnieść wartość dodaną. W trakcie prac nad raportem jego autorzy stawiali pytania o to, jak zoptymalizować wykorzystanie RPMB do budowania odporności kryzysowej oraz spójnej i efektywnej odpowiedzi na zagrożenia, w jakich obszarach warto rozważyć wzmocnienie roli RPMB jako węzła współpracy i koordynacji działań, a także jak instytucjonalnie dostosować RPMB do nowych zadań.

Tekst powstał w oparciu o źródła otwarte, w tym zasoby internetowe rządów i organizacji międzynarodowych, a także sektorowe raporty i publikacje na temat współpracy regionalnej, nordyckiej, bałtyckiej i nordycko-bałtyckiej. Ponadto analizie poddano dokumenty strategiczne RPMB. Równolegle autorzy przeprowadzili ustrukturyzowane wywiady ze wszystkimi członkami Komitetu Wyższych Urzędników RPMB. Rozmowy te umożliwiły lepsze zrozumienie percepcji organizacji w poszczególnych stolicach oraz partykularnych interesów członków w zakresie jej dalszego rozwoju. Cenne uzupełnienie stanowiły możliwość wymiany poglądów z pracownikami Sekretariatu RPMB, a także pogłębione wywiady w polskich instytucjach zaangażowanych we współpracę w ramach Rady w obszarze bezpieczeństwa oraz wzmocnienia gotowości kryzysowej w regionie. Autorzy podkreślają, że rekomendacje wynikające z prac nad raportem są efektem ich własnej niezależnej analizy.

Raport dzieli się na dwie części – pierwsza analizuje formaty regionalnej współpracy w sferze bezpieczeństwa, druga zawiera wnioski i rekomendacje dla RPMB.

Podsumowanie

- Od pełnoskalowej agresji Rosji na Ukrainę region Morza Bałtyckiego charakteryzuje coraz bardziej nieprzewidywalne środowisko bezpieczeństwa. Choć sojusznicze odstraszenie i obrona zapewniane są w ramach NATO, to nasilenie przez Rosję działań hybrydowych wymierzonych w państwa położone nad Bałtykiem wzmacnia potrzebę lepszej koordynacji w sferze szeroko rozumianego bezpieczeństwa.

- Po opuszczeniu organizacji przez Rosję w 2022 r. Rada Państw Morza Bałtyckiego (RPMB), której członkami są: Dania, Estonia, Finlandia, Islandia, Litwa, Łotwa, Niemcy, Norwegia, Polska, Szwecja i Unia Europejska – stanowi jedyną regionalną platformę dialogu politycznego wysokiego szczebla, zrzeszającą wszystkie „podobnie myślące” państwa obszaru nordycko-bałtyckiego, które wyróżnia zbieżność percepcji wyzwań i zagrożeń w Europie. Przekłada się to na rosnące znaczenie kwestii bezpieczeństwa w RPMB.
- RPMB powinna kontynuować transformację w kierunku forum konsultacji politycznych. Najbardziej efektywny wydaje się przy tym elastyczny model współpracy, bez tworzenia nowych stałych struktur. Siłą RPMB jest zdolność szybkiego reagowania i dopasowania współpracy politycznej do bieżących wyzwań. Kluczowi decydenci w regionie pozostają w stałym bezpośrednim kontakcie, co przyczynia się do przyspieszenia procesu decyzyjnego, skutecznego reagowania kryzysowego oraz szybkiej adaptacji do zmian w środowisku bezpieczeństwa.
- W obszarze szeroko definiowanego bezpieczeństwa w regionie Morza Bałtyckiego funkcjonują liczne formaty współpracy sektorowej. Większość z nich zajmuje się różnymi aspektami ochrony ludności i obrony cywilnej, bezpieczeństwa infrastruktury krytycznej, przeciwdziałania flocie cieni czy presji migracyjnej. Liczba i różnorodność form kooperacji (o zróżnicowanym członkostwie) stanowią o sile regionu i świadczą o wspólnej tożsamości i interesach. Równocześnie zarządzanie wieloma platformami współpracy jest wymagające i czasochłonne dla zaangażowanych państw, co rodzi potrzebę lepszej koordynacji i ukierunkowania podejmowanych wysiłków. Stałym wyzwaniem pozostają niedostateczna wymiana informacji, zapewnienie wspólnej świadomości sytuacyjnej oraz częściowo pokrywające się obszary działań.
- RPMB może stać się w większym stopniu platformą koordynacji współpracy sektorowej w ramach zwiększania regionalnej pozawojkowej odporności na kryzysy i konflikty. Równocześnie należy unikać tworzenia dodatkowych formatów, biorąc pod uwagę istniejącą gęstą sieć instytucjonalną w regionie Morza Bałtyckiego. Celem działań powinna być systemowa konsolidacja różnych organizacji, nadanie im odpowiedniego kierunku i poprawa ich funkcjonowania. W procesie tym RPMB mogłaby odegrać czołową rolę jako platforma koordynacyjna, zapewniając większą przejrzystość i spójność działań różnych formatów kooperacji.
- Krótkookresowo sektorowa transformacja RPMB mogłaby koncentrować się na włączeniu pod parasol tej organizacji różnych formatów współpracy regionalnej, w których uczestniczą wszystkie jej państwa członkowskie. Mogłoby to dotyczyć kooperacji w obszarze m.in. tzw. floty cieni czy nieregularnej migracji. RPMB dysponuje również narzędziami, które mogłyby umożliwiać koordynację kontaktów między instytucjami i aktorami odpowiadającymi za bezpieczeństwo obszarów morskich czy organizację ćwiczeń z zakresu obrony cywilnej i ochrony ludności. RPMB to także potencjalna platforma dla wzmocnienia partnerstw publiczno-prywatnych w wybranych obszarach.
- Średnio- i długookresowo adaptacja RPMB mogłaby objąć: rewizję dokumentów strategicznych; wspieranie współpracy w sferze odpornych systemów nawigacji satelitarnej; wzmocnienie wysiłków na rzecz redukcji ryzyk związanych z zatopionymi materiałami niebezpiecznymi; ułatwianie interakcji między narodowymi agencjami odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo dostaw i rezerwy strategiczne; wzmocnienie regionalnej kooperacji w zakresie reagowania na incydenty z kablami podwodnymi oraz ich naprawy; koordynację współpracy w przypadku zagrożeń radiacyjnych, a także szerzej – w dziedzinie ochrony ludności i obrony cywilnej.
- W celu szybszego zdynamizowania działań RPMB w najbliższym czasie organizacja może skupić się na działaniach możliwych do szybkiego wdrożenia. Punktem wyjścia mogłyby być: organizacja szczytu szefów rządów państw członkowskich RPMB, wprowadzenie spotkań ministrów spraw wewnętrznych, zmapowanie formatów regionalnej współpracy możliwych do

szybkiego włączenia pod auspicje Rady, wzmocnienie jej roli jako platformy koordynacji przed wybranymi spotkaniami w UE, a także zaproszenie przedstawiciela NATO do udziału w jej pracach.

- Polityczna i sektorowa adaptacja RPMB nie powinna być interpretowana jako sygnał sugerujący regionalizację europejskiego bezpieczeństwa – jego podstawą jest NATO oraz odstraszanie i obrona w ramach Sojuszu. Wzmocnienie współpracy w RPMB może jednak wzmocnić nie tylko przekaz państw regionu w kwestii wyzwań i zagrożeń, lecz – przede wszystkim – zwiększyć regionalną odporność poprzez lepszą koordynację i synergię działań zaangażowanych państw.

I. Organizacje i platformy współpracy w regionie Morza Bałtyckiego w obszarze bezpieczeństwa

1. Polityka obronna, bezpieczeństwa i zagraniczna

1.1. Polityka obronna

Sojusz Północnoatlantycki. Podstawową organizacją gwarantującą bezpieczeństwo regionu Morza Bałtyckiego jest NATO. Zostało ono wzmocnione nie tylko przez aktywowane od 2014 r. sojusznicze działania i środki, lecz także przez wejście do Sojuszu Finlandii i Szwecji kolejno w 2023 i 2024 r., które zmieniło region geostrategicznie. Jednak w praktyce, po zaakceptowaniu na szczycie NATO w Wilnie w 2023 r. regionalnych planów obronnych, które są podstawą dla rozwijania sił, zdolności i ćwiczeń wojskowych, oraz przypisaniu formacji wojskowych do ich realizacji, region Morza Bałtyckiego jest w natowskiej Strukturze Dowodzenia podzielony. Za Europę Północną operacyjnie odpowiedzialne jest Sojusznicze Dowództwo Sił Połączonych NATO w Norfolk, którego rejon odpowiedzialności obejmuje pięć państw nordyckich. Za Europę Środkową odpowiada Sojusznicze Dowództwo Sił Połączonych NATO w Brunssum, któremu spośród państw obszaru bałtyckiego podlegają: Estonia, Litwa, Łotwa, Niemcy i Polska. NATO adaptuje również swoją Strukturę Sił w regionie Morza Bałtyckiego do wymogów obrony zbiorowej^[1].

W domenie lądowej kluczowymi strukturami są Wielokorpusowe Dowództwo Komponentu Lądowego – Północ w Mikkeli, dowództwo Wielonarodowego Korpusu Północny-Wschód w Szczecinie, dowództwa Wielonarodowej Dywizji Północny-Wschód w Elblągu i Wielonarodowej Dywizji Północ w Ådaži. W Polsce, na Litwie, Łotwie i w Estonii rozmieszczono wysunięte siły lądowe NATO (Forward Land Forces). Są one tworzone również na północy Finlandii.

W domenie powietrznej dla północnej flanki powstało nordyckie Połączone Centrum Operacji Powietrznych (CAOC) w Bodø. Utworzenie nordyckiego CAOC ma odciążyć centrum w Uedem, które odpowiada za sojuszniczą przestrzeń powietrzną na północ od Alp.

Od 2004 r. w regionie działa natowska misja nadzoru przestrzeni powietrznej państw bałtyckich Baltic Air Policing (BAP) wykonywana przez siły powietrzne państw członkowskich NATO. Reaguje ona w przypadku naruszeń przestrzeni powietrznej oraz przelotów rosyjskich samolotów wojskowych, które mogą zagrażać żegludze cywilnej (bez planu lotu, komunikacji radiowej i transpondera). Misję realizowano początkowo z Litwy (Szawle), ale stopniowo – w związku z jej wzmocnieniem po aneksji Krymu – włączano do BAP bazy w Estonii (Ämari), Polsce (Malbork) i na Łotwie (Lielvārde). Po wtargnięciu rosyjskich bezzałogowców w przestrzeń powietrzną Polski we wrześniu 2025 r. Naczelny Dowódca Sił Sojuszniczych w Europie uruchomił wzmocnioną aktywność natowską (enhanced Vigilance Activity, eVA) Eastern Sentry, której celem są koordynacja i poprawa ochrony przestrzeni powietrznej na wschodniej flance. Dzięki temu BAP jest obecnie wspierany przez dodatkowe niemieckie, duńskie i brytyjskie dyżurne pary samolotów z rodzimych baz odpowiednio w Laage, Skrydstrup i Coningsby.

Domenę morską integruje wielonarodowe Dowództwo Bałtyckiej Grupy Zadaniowej (Commander Task Force Baltic, CTF Baltic) w Rostoku, sformowane w październiku 2024 r. Powstało ono w strukturze sił NATO na bazie dowództwa marynarki wojennej RFN w Rostocku. W czasie pokoju ten element sztabowy liczy do 180 oficerów oddelegowanych z Niemiec, Polski, państw bałtyckich i nordyckich (bez Islandii), Holandii, Wielkiej Brytanii, Francji i Włoch. CTF Baltic będzie rotować. Od 2028 r. przeniesione zostanie do Gdyni i osadzone w powstającym dowództwie POLMARFOR w ramach polskiego Centrum Operacji Morskich – Dowództwo Komponentu Morskiego, a po kolejnych czterech latach – do Szwecji. CTF Baltic dowodzi morskim komponentem wzmocnionej aktywności NATO (eVA) na Bałtyku – Baltic Sentry. Rozpoczęte w styczniu 2025 r. działania mają na celu ochronę podmorskiej infrastruktury krytycznej.

Bałtycka Konferencja Dowódców (Baltic Commanders Conference). Coroczna konferencja zainaugurowana przez Niemcy w 2015 r. stanowi forum dialogu przedstawicieli marynarek wojennych państw regionu. Ostatnie spotkanie odbyło się w marcu 2026 r. w Turku. Wzięli w nim udział dowódcy marynarek wojennych Danii, Estonii, Finlandii, Litwy, Łotwy, Niemiec, Polski i Szwecji oraz dowódcy Dowództwa Sojuszniczych Sił Morskich MARCOM i CTF Baltic.

Format 3+3. W 2023 r. z inicjatywy Niemiec utworzono format konsultacji państw ramowych i gospodarzy wysuniętych sił NATO w państwach bałtyckich (FLF). Zrzesza on ministrów obrony Litwy, Łotwy i Estonii oraz odpowiednio Niemiec, Kanady i Wielkiej Brytanii. Spotkania odbywają się także na poziomie przedstawicieli sił zbrojnych. Format 3+3 ukierunkowany jest na synchronizację ćwiczeń i szkoleń wojskowych oraz poprawę logistyki i wymiany informacji o działaniach na wschodniej flance NATO.

Grupa Północna. Ukonstytuowała się w 2010 r. pod przywództwem Londynu. Służy nieformalnym konsultacjom ministrów obrony oraz szefów sztabów Wielkiej Brytanii, państw nordyckich i bałtyckich, Holandii, Niemiec i Polski w zakresie bezpieczeństwa i obronności w Europie Północnej (z uwzględnieniem regionu Morza Bałtyckiego, lecz także Arktyki). Spotkania te służą również koordynacji stanowisk w NATO. Rozmowy na szczęblu ministrów obrony w przeszłości skorelowane były ze spotkaniami resortów obrony państw NB8. Ostatnie spotkanie Grupy Północnej odbyło się na poziomie wiceszefów sztabów na Grenlandii we wrześniu 2025 r. Odrębnie odbywają się także regularne konsultacje ministrów obrony państw nordyckich i państw bałtyckich.

Obszar Mobilności Wojskowej Europy Środkowo-Północnej. Początkowo trójstronna współpraca w zakresie mobilności wojskowej została zawiązana między Holandią, Niemcami i Polską na podstawie listu intencyjnego ze stycznia 2024 r. W jej ramach wypracowano zmiany prawne ułatwiające ruch wojsk w korytarzu biegnącym z portów Morza Północnego na wschodnią flankę. W listopadzie 2025 r. do formatu tego dołączyły: Belgia, Luksemburg, Czechy, Słowacja i Litwa. Powstał w ten sposób [Obszar Mobilności Wojskowej Europy Środkowo-Północnej](#). Nowi członkowie

zobowiązali się do wdrożenia rozwiązań wypracowanych dotychczas przez Holandię, Niemcy i Polskę. Celem jest ujednolicenie i uproszczenie procedur granicznych, dostosowanie rozwoju infrastruktury krytycznej, wzmocnienie wymiany informacji, opracowanie narzędzi cyfrowych usprawniających przemieszczanie się oraz promowanie ścisłej współpracy między organami krajowymi, UE i NATO. Podobne działania podejmują również państwa bałtyckie ([list intencyjny ws. utworzenia regionalnego bałtyckiego obszaru mobilności wojskowej](#) ze stycznia 2026 r.) i nordyckie ([list intencyjny ws. utworzenia zharmonizowanych korytarzy mobilności wojskowej](#) z listopada 2024 r.)

Połączone Siły Ekspedycyjne (Joint Expeditionary Force, JEF). JEF to rozwijane od 2014 r. wielodomenowe siły szybkiego reagowania „podobnie myślących” państw pod przywództwem Wielkiej Brytanii. W skład JEF wchodzi obok Wielkiej Brytanii kraje nordyckie i bałtyckie oraz Holandia. Wielka Brytania zapewnia element dowodzenia – Standing Joint Force Headquarters. JEF jest formatem współpracy na poziomie politycznym (coroczne szczyty liderów), wojskowym (spotkania przedstawicieli resortów obrony i sił zbrojnych) i operacyjnym – komplementarnym do NATO, lecz niedziałającym w jego ramach. Geograficznym środkiem ciężkości tych sił jest region Morza Bałtyckiego, Północny Atlantyk i europejska Daleka Północ. Dotychczas w ramach JEF priorytet miała domena morska. Ostatnio dyskutowane jest rozszerzenie aktywności JEF o Arktykę w ramach wzmocnionej obecności NATO w tamtym regionie (Arctic Sentry).

Widoczność JEF wzrosła wyraźnie po pełnoskalowej inwazji Rosji na Ukrainę. Działania objęły okresowe rozmieszczenie elementu sztabowego na Islandii i w państwach bałtyckich, intensyfikację ćwiczeń, a także zadania związane z zabezpieczaniem infrastruktury podmorskiej. Uszkodzenie fińsko-estońskiego gazociągu Balticconnector (październik 2023) skutkowało rozmieszczeniem na Bałtyku grupy okrętów i aktywowaniem po raz pierwszy wspólnej odpowiedzi JEF – Joint Response Option (listopad 2023).

Nordycka Współpraca Obronna (NORDEF CO). Zapoczątkowana w 2009 r. Nordycka Współpraca Obronna początkowo miała być remedium na niskie wydatki obronne Danii, Norwegii, Szwecji i Finlandii (uczestniczy w niej też nieposiadająca sił zbrojnych Islandia) poprzez interoperacyjność połączoną z kooperacją w zakresie modernizacji technicznej i wynikające z tego oszczędności. Równocześnie był to format państw podobnie postrzegających wyzwania w polityce bezpieczeństwa oraz łącznik między członkami NATO (Dania, Islandia, Norwegia) a bezaliansowymi wówczas Finlandią i Szwecją. Pod szyldem NORDEF CO rozpoczęto koordynację ćwiczeń wojskowych państw nordyckich oraz wzmocnienie interoperacyjności, szczególnie sił powietrznych (m.in. wzajemne wykorzystanie baz i przestrzeni powietrznej). Nie zmaterializowały się natomiast wspólne zakupy uzbrojenia i sprzętu wojskowego. W kwietniu 2024 r. – po przystąpieniu Finlandii i Szwecji do Sojuszu – ministrowie obrony NORDEF CO podpisali [dokument](#) określający wspólną wizję rozwoju nordyckiej współpracy obronnej do końca dekad. Zakłada ona wkomponowanie NORDEF CO w procesy natowskie. Państwa nordyckie chcą osiągnąć to dzięki intensyfikacji dialogu strategicznego (wspólna świadomość sytuacyjna i zarządzanie eskalacją), uzyskaniu zdolności do dowodzenia wspólnymi i połączonymi operacjami, współpracy w obszarach przyjmowania wojsk sojuszników i wsparcia logistycznego oraz poprawie mobilności wojskowej. W celu zwiększenia interoperacyjności i zabezpieczenia łańcuchów dostaw chcą pogłębić kooperację w dziedzinie modernizacji technicznej sił zbrojnych, w tym wspólnych zakupów oraz wzmocnienia nordyckiej bazy przemysłu zbrojeniowego.

Współpraca w ramach NORDEF CO odbywa się na szczepie ministrów obrony i dowódców sił zbrojnych (w obu przypadkach dwa spotkania rocznie). Za bieżącą współpracę odpowiadają dwa komitety – polityczny (Policy Steering Committee) i wojskowy (Military Coordination Committee). Struktura NORDEF CO uwzględnia współdziałanie w pięciu obszarach (COPA): zdolności, zbrojeniowym, edukacji, szkoleń i ćwiczeń oraz operacji. NORDEF CO nie jest zamknięte na

współpracę zewnętrzną – miała ona miejsce z państwami bałtyckimi. W 2026 r. przewodnictwo w NORDEFECO sprawuje Norwegia.

1.2. Polityka bezpieczeństwa

Bukareszteńska Dziewiątka (B9). Grupa B9 jest formatem konsultacji głów państw wschodniej flanki NATO przed szczytami Sojuszu. Powstała z inicjatywy Polski i Rumunii w 2015 r. Obok tych dwóch państw członkami są: Bułgaria, Czechy, Słowacja, Węgry, Litwa, Łotwa i Estonia. W szczytach grupy B9 uczestniczy sekretarz generalny NATO. Zapraszani byli też inni goście – m.in. przewodnicząca Komisji Europejskiej, prezydenci Ukrainy i USA czy minister obrony Wielkiej Brytanii. W przeszłości Bukareszteńska Dziewiątka spotykała się również w konfiguracji ministrów spraw zagranicznych, obrony czy transportu. Do roku 2024 r. szczyty grupy B9 przyjmowały wspólną deklarację, będącą wyrazem tożsamyh interesów państw wschodniej flanki na forum NATO. Sprzeczności w kwestii polityki wobec Ukrainy między Węgrami, Słowacją i do pewnego stopnia Bułgarią a pozostałymi członkami grupy sprawiły, że ostatnie dwa szczyty B9 (Ryga 2024, Wilno 2025) ograniczyły się do Oświadczenia Przewodniczących (tzw. trójki), które przyjmują prezydenci Polski i Rumunii (liderzy formatu) oraz głowa państwa pełniącego rolę gospodarza. Spotkania grupy B9 rozszerzyły się w ostatnich dwóch latach o państwa nordyckie, co podkreśla znaczenie regionu Morza Bałtyckiego dla NATO. W 2024 r. w Rydze uczestniczyły po raz pierwszy Szwecja i Finlandia. W 2025 r. w Wilnie obecni byli przedstawiciele całej „nordyckiej piątki”.

Grupa Wschodniej Flanki. Spotkanie liderów państw wschodniej flanki UE (bez państw Grupy Wyszehradzkiej, z wyłączeniem Polski) odbyło się w grudniu 2025 r. w Helsinkach z inicjatywy fińskiego rządu. Wzięli w nim udział premierzy: Finlandii, Szwecji, Estonii, Łotwy, Litwy, Polski, Rumunii i Bułgarii. Dyskutowano inicjatywy na rzecz wzmocnienia bezpieczeństwa państw najbardziej narażonych na zagrożenia ze strony Rosji. W [deklaracji](#) zwrócono uwagę na konieczność wdrożenia komplementarnej do działań w NATO wielodomenowej Straży Wschodniej Flanki (jeden z projektów flagowych w obszarze obronności proponowany przez Komisję Europejską), która zakłada kompleksowe wzmocnienie bezpieczeństwa wschodniej granicy UE, w tym ochronę przed zagrożeniami dronowymi. Rozmowy odbyły się bezpośrednio przed spotkaniem Rady Europejskiej. Polska zaakceptowała propozycję współprzewodniczenia pracom Grupy Wschodniej Flanki razem z Finlandią.

1.3. Polityka zagraniczna

Nordycko-bałtycka ósemka (NB8). NB8 to nieformalny i elastyczny format koordynacji pięciu państw nordyckich i trzech bałtyckich. Jest wygodny dla małych i „podobnie myślących” państw regionu, które mogą prezentować wspólne stanowisko w kluczowych kwestiach polityki zagranicznej. W 2026 r. przewodniczy mu Estonia.

Od lat 90. XX wieku współpraca nordycko-bałtycka przeszła drogę od narzędzia wspierania procesu euroatlantyckiej integracji Litwy, Łotwy i Estonii po platformę koordynacji działań i realizacji wspólnych interesów, głównie w obszarze polityki zagranicznej i bezpieczeństwa. W ostatnich latach punkty wspólne dotyczą m.in. wspierania Ukrainy (np. szkolenie żołnierzy ukraińskich w ośrodku na poligonie Nowa Dęba-Lipa), sankcji przeciw Rosji, wzmocniania bezpieczeństwa regionalnego, współpracy energetycznej oraz polityki wschodniej.

W ramach NB8 odbywają się szczyty przywódców państw, spotkania ministerialne (w tym spraw zagranicznych i obrony), sekretarzy stanu i parlamentarzystów, a nawet wspólne wizyty w państwach trzecich (Mołdawia, Ukraina, Indie). Na 2026 r. zaplanowane są wizyty ministrów spraw zagranicznych NB8 w USA, Ukrainie i RPA. Państwa NB8 prezentowały także wspólne oświadczenia

w Zgromadzeniu Ogólnym i Radzie Praw Człowieka ONZ. Ponadto NB8 rozwija współpracę ad hoc z innymi państwami lub grupami państw – m.in. Polską, Niemcami, Holandią, Wielką Brytanią i USA (NB8+ i NB8++). W 2025 r. grupa NB8 po raz pierwszy spotkała się z przedstawicielami Trójkąta Weimarskiego na szczepku ministrów spraw zagranicznych. Do 2021 r. odbywały się coroczne spotkania nordycko-bałtyckiej ósemki i Grupy Wyszehradzkiej (NB8+V4).

Nordycko-bałtycka szóstka (NB6). NB6 jest nieformalną grupą Litwy, Łotwy, Estonii, Finlandii, Szwecji i Danii w UE. Działa od przystąpienia państw bałtyckich do UE w 2004 r. Konsultacje odbywają się bezpośrednio przed spotkaniami Rady Europejskiej (premierzy) i Rady UE do Spraw Zagranicznych (ministrowie spraw zagranicznych). NB6 spotykała się w różnych rozszerzonych konfiguracjach – m.in. z Irlandią i Holandią oraz z Irlandią i Polską. Grupa NB6 utożsamiana jest z klubem państw członkowskich UE, opowiadających się za większą dyscypliną budżetową.

Wzmocnione Partnerstwo w Europie Północnej (Enhanced Partnership in Northern Europe, E-PINE). Od 2003 r. format E-PINE służy konsultacjom USA z państwami nordyckimi (Islandia, Dania, Szwecja, Norwegia, Finlandia) i bałtyckimi (Litwa, Łotwa, Estonia) w obszarze polityki zagranicznej i bezpieczeństwa. Spotkania 8+1 odbywają się regularnie na szczepku dyrektorów politycznych MSZ i eksperckim.

Konferencja Parlamentarna Morza Bałtyckiego. Od 1991 r. działa także forum politycznego dialogu międzyparlamentarnego regionu Morza Bałtyckiego. Konferencje współtworzą parlamenty narodowe państw bałtyckich, nordyckich, Polski i Niemiec, parlamenty lokalne Wysp Alandzkich, Bremy, Wysp Owczych, Grenlandii, Hamburga, Meklemburgii-Pomorza Przedniego, Szlezwika-Holsztynu, a także Zgromadzenie Bałtyckie, Rada Nordycka i Parlament Europejski. Konferencja zbiera się raz w roku. W okresach między konferencjami najwyższym organem decyzyjnym jest Komisja Stała. Platforma ta ma rotacyjną prezydencję (obecnie parlament kraju związkowego Szlezwik-Holsztyn) i sekretariat. W latach 2023–2025 działała Grupa Robocza ds. Bezpieczeństwa Energetycznego, Samowystarczalności, Odporności i Łączności. Obecnie funkcjonuje Grupa Robocza ds. Wzmacniania Odporności w Przestrzeni Cybernetycznej i Informacyjnej. Problematyka bezpieczeństwa odgrywa coraz większą rolę w pracach Konferencji, np. w kontekście odporności kryzysowej, ochrony infrastruktury, systemów energetycznych i cyberbezpieczeństwa.

Rada Państw Morza Bałtyckiego (RPMB). Ważnym forum konsultacji w zakresie polityki zagranicznej i bezpieczeństwa od 2022 r. stała się RPMB. Odbywają się one na szczepku dyrektorów politycznych i ministrów spraw zagranicznych (ad hoc lub w ramach corocznej sesji ministerialnej Rady). Stały kontakt resortów spraw zagranicznych utrzymywany jest za pośrednictwem Komitetu Wyższych Urzędników RPMB, w którego skład wchodzi przedstawiciele resortów spraw zagranicznych jej państw członkowskich i Europejskiej Służby Działań Zewnętrznych. Ciągłość zapewnia dodatkowo funkcjonowanie Stałego Sekretariatu Międzynarodowego w Sztokholmie i rotacyjnej rocznej prezydencji.

Utworzona w 1992 r. Rada stanowi jedyne forum dialogu politycznego wysokiego szczebla wszystkich krajów regionu (wraz z Norwegią, Islandią i UE, z wyłączeniem Rosji od 2022 r.), koncentrującego się w coraz większym stopniu na kwestiach bezpieczeństwa. Trzy długoterminowe priorytety RPMB to: tożsamość regionalna, zrównowazony i dobrze prosperujący region oraz bezpieczny i stabilny region. Obecnie w strukturze RPMB funkcjonują cztery grupy robocze: ds. gospodarki morskiej, ds. przeciwdziałania handlowi ludźmi, ds. współpracy na rzecz dzieci zagrożonych oraz ds. obrony cywilnej.

1.4. Ekskluzywne formaty współpracy nordyckiej i bałtyckiej

Nordycka Rada Ministrów. Utworzona w 1971 r. Rada jest ciałem współpracy międzyrządowej państw nordyckich. Spotkania ministerialne odbywają się w czternastu różnych konfiguracjach: ds. zatrudnienia; ds. digitalizacji; ds. energetyki; ds. sprawiedliwości; ds. kultury; ds. rybołówstwa, akwakultury, rolnictwa, żywności i gospodarki leśnej; ds. równości płci i orientacji seksualnych; ds. środowiska i klimatu; ds. gospodarki; ds. rozwoju i planowania regionalnego; ds. zdrowia i spraw socjalnych; ds. edukacji i badań; ds. polityki fiskalnej; oraz w formacie ministrów właściwych dla współpracy nordyckiej. Decyzje zapadają jednomyślnie. Szefowie rządów państw nordyckich spotykają się raz w roku.

Rada Nordycka. Utworzona w 1952 r. Rada Nordycka jest organizacją nordyckiej współpracy międzyparlamentarnej, koncentrującej się na czterech obszarach – wiedzy i kulturze; zrównoważonym rozwoju; gospodarce i rynku pracy; państwie dobrobytu. Rada Nordycka zbiera się dwa razy w roku. Sesja plenarna jest najważniejszym ciałem decyzyjnym Rady. Odbywa się w państwie sprawującym roczną rotacyjną prezydencję (obecnie Finlandia). Organem Rady działającym między sesjami jest Prezydium. Sekretariat organizacji mieści się w Kopenhadze. W Radzie Nordyckiej trwa proces refleksji nad przyszłością organizacji, która chce zredefiniować swoją rolę pod wpływem rosyjskiej inwazji na Ukrainę, akcesji Finlandii i Szwecji do NATO oraz dążenia terytoriów autonomicznych do pełnoprawnego członkostwa (Grenlandii, Wysp Alandzkich i Wysp Owczych). Prace nad poszerzeniem kompetencji Rady o obszary m.in. bezpieczeństwa i obronności (głównie w kontekście cyberprzestrzeni i zagrożeń hybrydowych), gotowości kryzysowej i odporności czy bezpieczeństwa publicznego trwają od 2023 r.

Analogiczne do nordyckich formaty współpracy po przywróceniu niepodległości rozwinęły państwa bałtyckie. Forum międzyrządowe, czyli **Bałtycka Rada Ministrów**, funkcjonuje od 1994 r. Najwyższym organem decyzyjnym jest coroczny szczyt szefów rządów. Spotkania odbywają się również w formacie ministrów spraw zagranicznych (połączone spotkanie szefów MSZ i Zgromadzenia Bałtyckiego nazywane jest Radą Bałtycką). Decyzje zapadają jednomyślnie. Bałtycka Rada Ministrów dysponuje sekretariatem. Może ona powoływać grupy zadaniowe do zajęcia się sprawami poza kompetencjami Komitetów Wyższych Urzędników (ds. obrony, energii, środowiska, spraw wewnętrznych oraz transportu i komunikacji).

Zgromadzenie Bałtyckie to forum współpracy międzyparlamentarnej Litwy, Łotwy i Estonii, które działa od 1991 r. Delegaci trzech parlamentów zbierają się na Sesję Zgromadzenia raz w roku. Między sesjami głównym organem jest Prezydium (wydaje oświadczenia). Wsparcia udziela Sekretariat. W ramach Zgromadzenia działa sześć stałych komisji, w tym ds. bezpieczeństwa i obrony. Problematyka ta zajmuje ważne miejsce w aktywności tego formatu. Ostatnia [rezolucja](#) Zgromadzenia z listopada 2025 r. odnosiła się m.in. do współpracy obronnej, cyberbezpieczeństwa w domenie morskiej, przemysłu zbrojeniowego (w tym prac badawczo-rozwojowych). Corocznie odbywa się szczyt Zgromadzenia Bałtyckiego i Rady Nordyckiej. Rocznią prezydencję w Zgromadzeniu i Bałtyckiej Radzie Ministrów w 2026 r. sprawuje Estonia. Priorytetami są bezpieczeństwo żywnościowe i odporność łańcuchów dostaw, konektywność i wspieranie Ukrainy.

1.5. Inne formy współpracy

Strategia Unii Europejskiej dla Regionu Morza Bałtyckiego (SUERMB). SUERMB powołano do życia w 2009 r. jako pierwszą i obecnie jedną z czterech unijnych strategii makroregionalnych. Obejmuje: Polskę, Danię, Szwecję, Finlandię, Litwę, Łotwę, Estonię oraz północne kraje związkowe Niemiec (coraz bardziej w SUERMB zaangażowana jest też Norwegia). Kooperację charakteryzuje wielopoziomowość – Strategia jest realizowana na szczeblach rządowym, regionalnym i lokalnym, z

udziałem ośrodków badawczych i akademickich, regionalnych struktur współpracy, organizacji pozarządowych oraz biznesu. Głównym organem decyzyjnym jest Grupa Narodowych Koordynatorów (po jednym z każdego państwa członkowskiego). Każdy z czternastu Obszarów Tematycznych SUERMB (biogospodarka, kultura, edukacja, energia, zagrożenia, zdrowie, innowacje, biogeny, bezpieczeństwo, zabezpieczenie, żegluga, planowanie przestrzenne, turystyka, transport) zarządzany jest przez zespół koordynatorów z dwóch lub trzech państw członkowskich oraz Grupę Sterującą (przedstawiciele ministerstw właściwych dla danego obszaru, spotkania dwa razy w roku). W ramach poszczególnych Obszarów Tematycznych międzynarodowe konsorcja realizują projekty finansowane głównie z programów i instrumentów UE. Od 2022 r. na rzecz SUERMB działa Baltic Sea Strategy Point, którego współgospodarzami są Centrum Balticum w Turku i Hamburg.

2. Współpraca sektorowa

2.1. Ochrona morskiej infrastruktury krytycznej

Ochrona morskiej infrastruktury krytycznej, z naciskiem na jej podmorski komponent, jest ważnym obszarem współpracy sojuszniczej. Seria incydentów w basenie Morza Bałtyckiego w latach 2022–2024, które skutkowały uszkodzeniem podmorskich gazociągów oraz kabli (licznych telekomunikacyjnych oraz jednego energetycznego Estlink 2), głównie w Zatoce Fińskiej, spowodowała większe zaangażowanie NATO. Sojusz prowadzi obecnie w regionie Morza Bałtyckiego szereg aktywności w tym obszarze.

2.1.1. Działania w ramach NATO

Baltic Sentry. W styczniu 2025 r. ogłoszono uruchomienie wzmocnionych działań NATO (enhanced Vigilance Activity, eVA) służących ochronie podwodnej krytycznej infrastruktury w basenie Morza Bałtyckiego poprzez poprawę rozpoznania i odstraszanie wrogich aktywności – Baltic Sentry. Do patrolowania wód Bałtyku angażowane są środki nawodne, podwodne i powietrzne (w tym bezzałogowe). Obok państw nadbałtyckich w działaniach tych udział biorą okręty Stałych Zespołów Morskich NATO, a także jednostki sojuszników spoza regionu – m.in. USA, Wielkiej Brytanii i Francji. Wsparcia udzielają też Połączone Siły Ekspedycyjne (JEF) poprzez pomoc w identyfikacji statków floty cieni z wykorzystaniem sztucznej inteligencji (operacja „Nordic Warden”). Analogiczny zaawansowany system sojuszniczy „Mainsail” wprowadziło też NATO. Wykorzystuje on algorytmy sztucznej inteligencji do przetwarzania zbiorów danych z rozproszonych źródeł rozpoznania obrazowego, systemów hydrolokacyjnych i podwodnych sieci sensorowych.

Task Force X Baltic (TFX-Baltic). Inicjatywa zainaugurowana przez Sojusznicze Dowództwo ds. Transformacji na początku 2025 r. w ramach szerszego programu Task Force X ma na celu pobudzenie szybkiego rozwoju i wdrażania morskich technologii bezzałogowych wspieranych rozwiązaniami AI do marynarek wojennych. Efektem końcowym ma być rozmieszczenie autonomicznych systemów do stałego monitorowania, nadzoru i ochrony morskiej infrastruktury krytycznej. W pracach uczestniczy osiem nadbałtyckich państw NATO, a także sojusznicy spoza regionu (m.in. USA, Holandia i Francja). W lutym 2026 r. Dania, Estonia, Finlandia, Litwa, Łotwa, Niemcy, Polska i Szwecja podpisały list intencyjny w sprawie drugiej fazy projektu CFX-Baltic, tj. przejścia od rozwiązań testowych do wdrożonych na szczeblu narodowym zdolności, które będą mogły wspierać sojusznicze działania, takie jak Baltic Sentry.

Centrum Bezpieczeństwa Krytycznej Infrastruktury Podmorskiej NATO. Jeszcze przed rozpoczęciem Baltic Sentry NATO postanowiło wzmocnić sojusznicze kompetencje w zakresie ochrony podmorskiej infrastruktury krytycznej. Na szczycie NATO w Wilnie w 2023 r. sojusznicy

postanowili o powołaniu Centrum Bezpieczeństwa Krytycznej Infrastruktury Podmorskiej, co nastąpiło rok później. Centrum – umiejscowione w Dowództwie Sojuszniczych Sił Morskich MARCOM w Northwood – stanowi hub ekspertyzy i koordynacji działań, wspierający podejmowanie decyzji i rozmieszczanie sił. Z państw regionu Morza Bałtyckiego w pracach Centrum uczestniczą: Dania, Niemcy, Norwegia, Polska i Szwecja, a spoza także USA, Wielka Brytania, Portugalia, Grecja i Turcja. Uzupełnieniem działań w ramach Centrum jest **Sieć Krytycznej Infrastruktury Podmorskiej NATO**, będąca forum współpracy eksperckiej, również w regionie Morza Bałtyckiego. W 2025 r. trwały prace nad przygotowaniem koncepcji regionalnych natowskich hubów podmorskiej infrastruktury krytycznej, zgodnie z postulatem Niemiec i Norwegii (dla Bałtyku, Morza Północnego, Atlantyku, Morza Śródziemnego i Morza Czarnego).

2.1.2. Działania w ramach Unii Europejskiej

Kompleksowe działania w zakresie podmorskiej infrastruktury krytycznej podejmuje również Unia Europejska. Już **dwie dyrektywy unijne** z 2022 r. – [NIS2](#) (ws. środków na rzecz wysokiego wspólnego poziomu cyberbezpieczeństwa) i [CER](#) (ws. odporności podmiotów krytycznych) – miały motywować państwa do wzmocnienia ochrony najważniejszych elementów infrastruktury.

[Zaktualizowana Strategia UE w zakresie bezpieczeństwa morskiego \(EUMSS\)](#) i towarzyszący jej plan działania (2023) zwracają uwagę na ochronę infrastruktury krytycznej obszarów morskich (np. gazociągi, podmorskie kable internetowe, morskie farmy wiatrowe), zapowiadając wspieranie rozwoju innowacyjnych technologii (w tym bezzałogowców monitorujących) oraz opracowanie regionalnych planów jej nadzoru. Do infrastruktury podmorskiej odnosi się też [Europejska strategia bezpieczeństwa wewnętrznego](#) (ProtectEU) z 2025 r., przewidująca współpracę Komisji Europejskiej i Wysokiej Przedstawiciel z państwami członkowskimi, agencjami UE i partnerami (m.in. NATO) w celu zapobiegania zagrożeniom dla kabli podmorskich, ich wykrywania, reagowania na nie, a także współpracę KE z państwami członkowskimi w celu opracowania i wdrożenia zintegrowanego mechanizmu nadzoru nad kablami podmorskimi w każdym basenie morskim, począwszy od regionu nordycko-bałtyckiego.

W 2024 r. KE wydała [Zalecenie w sprawie bezpieczeństwa i odporności podmorskich infrastruktur kablowych](#) zakładające: ustanowienie lepszej koordynacji zarządzania i ochrony tych krytycznych aktywów, wzmocnienie struktur zarządzających ich bezpieczeństwem i odpornością; przeznaczenie adekwatnych środków finansowych na wsparcie ochrony podmorskich systemów kablowych. Kolejnym krokiem było przyjęcie [Planu działania w sprawie bezpieczeństwa sieci kablowych](#) (2025). Przewiduje on katalog kluczowych działań, w tym: zaostreżenie wymogów bezpieczeństwa i ocen ryzyka dotyczących kabli podmorskich oraz priorytetowe traktowanie wdrażania nowych i inteligentnych kabli; zwiększenie zdolności w zakresie monitorowania zagrożeń w celu stworzenia kompleksowego obrazu sytuacji i umożliwienia wczesnego ostrzegania i reagowania; poprawa skuteczności w ramach UE reagowania na incydenty oraz ustanowienie unijnych rezerw materiałowych dla statków kablowych w celu skrócenia czasu naprawy uszkodzonych kabli; egzekwowanie sankcji i środków dyplomatycznych wobec wrogich podmiotów i floty cieni. W styczniu 2026 r. grupa ekspercka – powołana na podstawie Zalecenia z 2024 r. – przedstawiła kompleksowy zestaw środków ograniczających ryzyka ([Submarine Cable Security Toolbox](#)). Jedną z jej rekomendacji jest położenie nowego panbałtyckiego podmorskiego kabla telekomunikacyjnego, który połączyłby Danię, Szwecję, Finlandię, Estonię, Łotwę, Litwę, Polskę i Niemcy.

Ochrona Infrastruktury Krytycznej Dna Morskiego (Critical Seabed Infrastructure Protection) jako projekt PESCO utworzony został w maju 2023 r. Państwem ramowym są Włochy, a uczestnikami Belgia, Francja, Niemcy, Irlandia, Portugalia, Hiszpania i Szwecja (obserwatorami są

Bułgaria, Dania i Finlandia). Celem jest rozwój zdolności w zakresie podwodnego patrolowania i monitoringu, budowania świadomości sytuacyjnej, wczesnego ostrzegania, dowodzenia i kontroli oraz zabezpieczania infrastruktury za pomocą różnych efektorów.

Regionalny Hub Kablowy (Regional Cable Hub). W styczniu 2026 r. fińska straż graniczna poinformowała, że we współpracy z państwami nadbałtyckimi i KE uruchomi ośrodek monitorowania kabli podmorskich. Unijny Plan działań ws. bezpieczeństwa sieci kablowych zakłada powstanie tego typu hubów dla każdego akwenu UE (Cable Integrated Surveillance Mechanisms). Celem jest stworzenie systemu nadzoru bezpieczeństwa kabli w czasie rzeczywistym, umożliwiające skuteczne wykrywanie i ocenę zagrożeń, a także wymianę informacji i system alarmowy. Ośrodki mają być zdolne do agregowania i zautomatyzowanego analizowania danych na temat bezpieczeństwa kabli z wielu źródeł (również we współpracy z sektorem prywatnym). Jeśli państwa uczestniczące w danym Regionalnym Hubie Kablowym tak postanowią, ośrodki te będą mogły pełnić rolę koordynacyjną w naprawie kabli oraz w zabezpieczaniu odpowiednich zdolności, usług, materiałów i sprzętu. UE zapewnia finansowanie do 70% nakładów potrzebnych na ich utworzenie za pomocą programu „Cyfrowa Europa”. W kwietniu 2026 r. Helsinki poinformowały, że wnioskuje o unijne finansowanie wzmocnienia regionalnej zdolności do napraw podmorskich kabli. Projekt angażujący partnerów z Estonii, Finlandii i Szwecji będzie koordynowany przez fińską Narodową Agencję Dostaw Awaryjnych (NESA). Celem jest zagwarantowanie ciągłej dostępności co najmniej jednego kablownca na Morzu Bałtyckim.

2.1.3. Inicjatywy regionalne

Środki podejmowane w NATO i UE uzupełniane są przez kilka inicjatywy na szczeblu regionalnym.

W [deklaracji na rzecz wzmocnienia bezpieczeństwa w rejonie Bałtyku](#) podpisanej 5 czerwca 2025 r. w Brukseli państwa regionu zobowiązały się, że będą dążyć do utrzymania kwestii jego bezpieczeństwa na liście priorytetów NATO (a także UE i innych organizacji). Dokument resortów obrony Polski, Litwy, Łotwy, Estonii, Finlandii, Szwecji, Niemiec, Danii i Norwegii (dołączyła w listopadzie 2025 r.) powstał z inicjatywy polskiego rządu. Przewiduje on wspieranie: ściślejszej współpracy NATO i UE na rzecz bezpieczeństwa regionalnego; Dowództwa Bałtyckiej Grupy Zadaniowej (CTF Baltic); natowskich inicjatyw na rzecz poprawy świadomości sytuacyjnej i odstraszania wrogiej aktywności na Bałtyku; utworzenia regionalnego hubu ochrony podmorskiej infrastruktury krytycznej (uzupełniającego Centrum Bezpieczeństwa Krytycznej Infrastruktury Podmorskiej NATO w MARCOM i Sieć Krytycznej Infrastruktury Podmorskiej NATO); dyskusji na rzecz wypracowania dalszych środków w zakresie ochrony podmorskiej infrastruktury krytycznej Morza Bałtyckiego.

[Memorandum o ochronie podwodnej infrastruktury krytycznej Morza](#)

[Bałtyckiego](#) zostało podpisane przez członków RPMB (Danię, Estonię, Finlandię, Islandię, Litwę, Łotwę, Niemcy Norwegię, Polskę, Szwecję i UE) w maju 2025 r. Memorandum funkcjonuje na szczeblu międzyrządowym, a nie w ramach RPMB. Jego sygnatariusze wyznaczyli sobie następujące cele: ochronę i wzmocnienie odporności podwodnej infrastruktury krytycznej Bałtyku (głównie kabli i rurociągów); wzmocnienie bezpieczeństwa łańcuchów dostaw oraz środków ochrony fizycznej i cybernetycznej; rozwijanie podwodnych zdolności do monitorowania tego typu infrastruktury i do jej szybkich napraw w UE; zaangażowanie sektora prywatnego. Trzy główne pola współpracy przewidziane przez dokument to: zapewnienie świadomości sytuacyjnej poprzez regularną wymianę informacji; wymiana doświadczeń w ochronie podwodnej infrastruktury krytycznej; współpraca i koordynacja z UE i NATO oraz innymi organizacjami. Kooperacja stron ma przyjąć formy: grupy eksperckiej (Joint Baltic Sea Expert Group), która powoła sieć punktów kontaktowych (z opcją udziału operatorów sieci przesyłowych, energetycznych i telekomunikacyjnych); wymiany informacji i najlepszych praktyk, przegląd podjętych działań; rozwoju *know-how* i rozwiązań technologicznych

(we współpracy z biznesem) dla lepszej ochrony, monitorowania i naprawy podwodnej infrastruktury oraz monitorowania żeglugi; analizy możliwości nowych projektów z finansowaniem UE; przyjęcia wspólnego planu prac.

Memorandum w sprawie współpracy na rzecz ochrony i odporności krytycznej

infrastruktury energetycznej zostało podpisane w czerwcu 2025 r. między Polską, Litwą, Łotwą i Estonią. Ma na celu wzmocnienie współpracy w zakresie ochrony infrastruktury energetycznej, ze szczególnym uwzględnieniem infrastruktury podmorskiej. Dokument przewiduje: wspólne działania zapobiegawcze, wykrywanie zagrożeń (fizycznych i cybernetycznych), reagowanie na incydenty (w zakresie zarówno infrastruktury lądowej, jak i morskiej) i odstraszenie potencjalnych przeciwników. Najważniejsze zaprogramowane działania to rozwój mechanizmów szybkiej wymiany informacji oraz organizacja wspólnych ćwiczeń i koordynacja reagowania kryzysowego. Wraz z podpisaniem memorandum utworzono międzykrajową i międzyinstytucjonalną grupę roboczą. Dokument zakłada ponadto uruchomienie wspólnego pilotażowego projektu (Flagship Model of Excellence in Infrastructure Protection and Resilience).

Organizacja Portów Bałtyckich. W ostatnich latach tematy bezpieczeństwa infrastruktury portowej w kontekście sabotażu i ataków cybernetycznych, a także bezpieczeństwa nawigacji morskiej stały się przedmiotem dialogu prowadzonego w ramach utworzonej w 1991 r. Organizacji Portów Bałtyckich (zrzeszającej porty niemieckie, polskie, litewskie, łotewskie, estońskie, fińskie, szwedzkie i duńskie).

2.2. Przeciwdziałanie flocie cieni

Środki podejmowane przeciwko aktywności rosyjskiej floty cieni, którą tworzą transportujące rosyjską ropę zdezelowane tankowce omijające limit cenowy G7 i reżim sankcyjny, koordynowane są w wielu formatach z udziałem państw regionu Morza Bałtyckiego. Ważnym graczem jest Unia Europejska, uchwalająca kolejne pakiety sankcyjne obejmujące statki przewożące rosyjską ropę i rosyjskie firmy obsługujące flotę cieni.

Grupę Ekspertką ds. Floty Cieni (Shadow Fleet Expert Group) zainicjowała Kopenhaga[2]. Grupa zrzesza państwa brzegowe Morza Bałtyckiego i Północnego – Danię, Estonię, Finlandię, Litwę, Łotwę, Niemcy, Polskę i Szwecję oraz Belgię, Francję, Holandię, Norwegię i Wielką Brytanię, a dodatkowo Islandię. Grupa Ekspertka zebrała się dotychczas czterokrotnie. Ostatnie spotkanie odbyło się w lutym 2025 r. w Sztokholmie. Gospodarzami pierwszych trzech były Dania, Norwegia i Finlandia/Estonia. W spotkaniach uczestniczą eksperci z zakresu żeglugi morskiej i sankcji. Grupa służy wypracowywaniu wspólnych środków przeciwdziałania aktywności floty cieni w ramach prawa międzynarodowego.

NB8++. Platformą przeciwdziałania flocie cieni jest rozszerzony format nordycko-bałtyckiej ósemki. Obok pięciu państw nordyckich i trzech bałtyckich uczestnikami są: Belgia, Francja, Holandia, Niemcy, Polska i Wielka Brytania. Pierwsze wspólne oświadczenie w sprawie podjęcia działań wobec floty cieni w formacie NB8++ wystosowano w grudniu 2024 r. przy okazji szczytu państw tworzących JEF w Tallinnie (wówczas bez Belgii i Francji). Najnowszą [deklarację NB8++](#) z czerwca 2025 r. uzgodnili ministrowie spraw zagranicznych i przedstawiciele rządów. W styczniu 2026 r. państwa NB8++ wystosowały [wspólny list](#) do Międzynarodowej Organizacji Morskiej ws. zagłuszania sygnału GNSS i fałszowania Systemu Automatycznej Identyfikacji przez Rosję oraz bezpieczeństwa żeglugi w kontekście floty cieni.

Grupa Zadaniowa ds. Floty Cieni (**Shadow Fleet Task Force**) rozszerza NB8++ o udział przedstawicieli państw G7, czyli dodatkowo Kanady, USA, Japonii, Włoch i UE. Grupę utworzono w

odpowiedzi na [rezolucję Międzynarodowej Organizacji Morskiej A.1192\(33\)](#) z grudnia 2023 r., która wzywa do podejmowania działań przeciwko nielegalnemu operowaniu floty cieni. Ostatnie spotkanie Shadow Fleet Task Force miało miejsce w październiku 2025 r. Zostało zwołane z inicjatywy Kanady i Danii.

W przeszłości rozmowy na temat floty cieni charakteryzowały się znaczną elastycznością w zakresie konfiguracji uczestników. Przykładowo 10 stycznia 2025 r. spotkali się eksperci z Danii, Estonii, Finlandii, Polski, Szwecji, Wielkiej Brytanii i USA. W czerwcu ubiegłego roku resort spraw zagranicznych Polski w ramach polskiej prezydencji w Radzie UE zorganizował spotkanie poświęcone zagrożeniom ze strony floty cieni z udziałem ekspertów z państw członkowskich i NB8++.

2.3. Bezpieczeństwo energetyczne

Bezpieczeństwo energetyczne jest przedmiotem zainteresowania NATO (w Wilnie działa Centrum Doskonalenia NATO ds. Bezpieczeństwa Energetycznego), a w szczególności Unii Europejskiej, podejmującej ambitne działania w tym obszarze. Wzmocnienie bezpieczeństwa energetycznej infrastruktury krytycznej jest istotnym elementem Europejskiej strategii bezpieczeństwa wewnętrznego (ProtectEU). Sprzyjają mu wdrażanie w państwach członkowskich dyrektyw NIS2 i CER, a także Grupa Zadaniowa UE-NATO ds. Odporności Infrastruktury Krytycznej, która koncentrowała się na wymianie najlepszych praktyk i zwiększaniu odporności wybranych sektorów, w tym energetycznego. Aktywność UE w sferze bezpieczeństwa energetycznego ma też swój wymiar regionalny w postaci Baltic Energy Market Interconnection Plan.

Baltic Energy Market Interconnection Plan (BEMIP) to unijna inicjatywa zainaugurowana w 2008 r., ukierunkowana na integrację rynków energii elektrycznej i gazu w regionie Morza Bałtyckiego oraz zakończenie jego izolacji energetycznej. Uczestnikami są Komisja Europejska, Dania, Estonia, Finlandia, Litwa, Łotwa, Niemcy, Polska i Szwecja. Norwegia ma status obserwatora. BEMIP spotyka się w trzech konfiguracjach – na szczeblu ministerialnym (ministrowie właściwi ds. energii), wyższych urzędników i technicznym. BEMIP osadzony jest w Strategii UE dla Regionu Morza Bałtyckiego (SUERMB). Od 2015 r. nastąpiło połączenie BEMIP i Planu Działań Obszaru Tematycznego „Energia” SUERMB.

Współpraca w BEMIP opiera się na trzech memorandumach. [Pierwsze \(2009\)](#) skupiało się na rynkach energii elektrycznej i gazu, infrastrukturze i wytwarzaniu energii. [Drugie \(2015\)](#) rozszerzało pole zainteresowań o bezpieczeństwo dostaw, efektywność energetyczną, energię odnawialną oraz integrację sieci elektroenergetycznych państw bałtyckich z kontynentalną siecią europejską. [Trzecie \(2025\)](#) dołożyło dekarbonizację sieci gazowych, rozwój morskiej energetyki wiatrowej, ochronę infrastruktury krytycznej (również w kontekście cyberbezpieczeństwa), a także współpracę w obszarze technologii wychwytywania i składowania/wykorzystania CO₂. Wzmocniono też struktury zarządzania i wprowadzono mechanizm regularnej aktualizacji planu działań.

Regionalna współpraca energetyczna ma również miejsce między ośmioma **krajowymi operatorami systemów przesyłowych** Estonii, Danii, Finlandii, Litwy, Łotwy, Niemiec, Polski i Szwecji. Dotyczy ona m.in. planowania inwestycji w morską energetykę wiatrową i korytarzy wodorowych, rozwoju sieci połączeń energetycznych oraz bezpieczeństwa i odporności infrastruktury. W 2004 r. porozumienie ws. gotowości kryzysowej systemów przesyłu energii podpisały państwa nordyckie ([NordBER](#)). Zakłada ono wymianę doświadczeń i informacji, a także wspólne planowanie kryzysowe dla nordyckiego systemu energetycznego.

2.4. Ochrona ludności i obrona cywilna

W ostatnich latach wzrosło znaczenie współpracy w zakresie ochrony ludności i obrony cywilnej, również w wymiarze regionalnym. Państwa zaczęły inwestować w te sfery pod wpływem doświadczeń z rosyjskiej inwazji na Ukrainę, skupiając się w większym stopniu na przygotowaniach do zagrożeń czasu wojny.

2.4.1. Działania w ramach NATO

Gotowość cywilna jest jednym z czternastu obszarów **procesu planowania obronnego NATO (NDPP)** realizowanego w czteroletnich cyklach. Głównym organem planowania cywilnego Sojuszu jest podporządkowany Radzie Północnoatlantyckiej **Komitet Odporności**. Podlega mu sześć grup planistycznych: ochrony ludności, transportu, łączności cywilnej, planowania energetycznego, zdrowia oraz żywności i wody. Państwa członkowskie zobowiązane są do wdrażania [**siedmiu bazowych wymogów odporności**](#) w zakresie: ciągłości rządów i podstawowych usług rządowych; dostaw energii, radzenia sobie z niekontrolowanym przepływem osób, zasobów żywności i wody, radzenia sobie z ofiarami na skalę masową, cywilnych systemów łączności oraz systemów transportu cywilnego. NATO dysponuje też Euroatlantyckim Ośrodkiem Koordynacji Reagowania w przypadku Katastrof (EADRCC).

2.4.2. Działania w ramach Unii Europejskiej

W UE od 2001 r. funkcjonuje i jest rozwijany **Unijny Mechanizm Ochrony Ludności**. W październiku 2024 r. Komisja Europejska opublikowała przygotowany pod kierunkiem byłego prezydenta Finlandii Sauliego Niinistö raport [*Razem bezpieczniejsi. Wzmocnienie cywilnej i wojskowej gotowości kryzysowej Europy*](#). Raport ten posłużył jako punkt wyjścia do przyjęcia przez Komisję Europejską [**Strategii na rzecz unii gotowości**](#). Główne cele i działania określone w strategii to: ochrona podstawowych funkcji społecznych w Europie, wspieranie gotowości ludności, usprawnienie koordynacji reagowania kryzysowego, pogłębienie współpracy cywilno-wojskowej i publiczno-prywatnej oraz zacieśnienie współpracy z partnerami zewnętrznymi. W Komisji Europejskiej od 2013 r. działa Centrum Koordynacji Reagowania Kryzysowego (ERCC).

Obszar Tematyczny Zabezpieczenie (Policy Area Secure). W ramach Strategii UE dla Regionu Morza Bałtyckiego (SUEMB) Rada Państw Morza Bałtyckiego, wspólnie ze szwedzką Agencją Obrony Cywilnej i Odporności, pełni rolę koordynatora Obszaru Tematycznego Zabezpieczenie. Jest on w praktyce ściśle powiązany z Siecią Ochrony Ludności RPMB (zob. niżej). Priorytetami PA Secure są: poprawa zdolności do oceny ryzyka i zarządzania kryzysowego, wzmocnienie odporności na sytuacje kryzysowe i zagrożenia oraz zdolności do zapobiegania im na poziomie lokalnym, efektywniejsza współpraca na rzecz ochrony ludności przed zagrożeniami kryminalnymi i zapobiegania poważnym przestępstwom poprzez współdziałanie organów ścigania. Ostatnie spotkania tego Obszaru Tematycznego poświęcone były głównie roli państwa gospodarza (HNS), masowym ewakuacjom, miejskiej odporności i gotowości oraz odporności psychologicznej. Obecnie w PA Secure funkcjonują trzy projekty – CREWS (włączanie społeczeństwa obywatelskiego w reagowanie kryzysowe) oraz MUNIMAP i MUNI-RISK (administracyjne, planistyczne i techniczne wsparcie w dziedzinie usuwania zalegającej na dnie Bałtyku amunicji i materiałów wybuchowych oraz zarządzanie związanymi z tym ryzykami).

Europejska Koalicja na rzecz Gotowości i Odporności Cywilnej (European Coalition for Civil Preparedness and Resilience). W maju 2025 r. pod szwedzkim przywództwem zawieszono Europejską Koalicję na rzecz Gotowości i Odporności Cywilnej. Pierwotnymi sygnatariuszami memorandum są Belgia, Estonia, Finlandia, Holandia, Litwa, Luksemburg, Łotwa i Szwecja. Do formatu dołączyły

również Dania, Polska i Niemcy. Współpraca obejmuje ministrów odpowiedzialnych za obronę cywilną. Koalicja deklaruje wolę ściślejszej kooperacji na rzecz realizacji postanowień Strategii na rzecz unii gotowości z marca 2025 r. Grupa stawia sobie za cel wzmacnianie gotowości i odporności społeczeństwa, wypracowanie zintegrowanej oceny ryzyka i zagrożeń (jako wkładu do opracowania kompleksowej unijnej oceny ryzyka i zagrożeń), wspieranie poprawy świadomości sytuacyjnej, wzmacnianie ochrony infrastruktury krytycznej, a także rozwijanie współpracy cywilno-wojskowej w synergii wysiłków NATO i UE. Na spotkaniu Koalicji w listopadzie przyjęto wspólną agendę formatu (Joint Coalition Agenda), a Szwecja zaprezentowała *non-paper* w sprawie utworzenia platformy współpracy ministrów ds. obrony cywilnej w NATO. Koalicja zebrała się po raz trzeci w Helsinkach w kwietniu 2026 r.

2.4.3. Działania regionalne

Sieć Ochrony Ludności RPMB (Civil Protection Network). Sieć utworzono w 2002 r. jako jedną z grup roboczych RPMB. Współpraca ma na celu podnoszenie poziomu bezpieczeństwa regionu poprzez angażowanie instytucji państwowych (służb ratowniczych, agencji zarządzania kryzysowego i ochrony ludności), podmiotów akademickich i samorządów. Działania obejmują szeroki zakres tematyczny: od identyfikacji wyzwań dla służb ratowniczych i administracji ochrony ludności, przez dopasowanie do nich badań, programów nauczania czy rozwiązań technologicznych, po rozwój zaangażowania społecznego w budowanie odporności na zdarzenia codzienne i poważne katastrofy. Sieć Ochrony Ludności nabrała nowej dynamiki po zawieszeniu współpracy z Rosją w RPMB, a następnie jej wystąpieniu z organizacji w maju 2022 r.

W tym formacie Danię reprezentuje Agencja ds. Odporności, Estonię – Estońska Agencja Służb Ratowniczych, Finlandię – resort spraw wewnętrznych, Niemcy – Federalny Urząd Ochrony Cywilnej oraz Straż Pożarna i Służba Ratownicza Hamburga, Islandię – policja, Łotwę – Służba Gaśniczo-Ratownicza, Litwę – resort spraw wewnętrznych (departament gaśniczo-ratowniczy), Norwegię – Dyrektoriat Ochrony Ludności, Polskę – Komenda Główna Państwowej Straży Pożarnej, Szwecję – Agencja Obrony Cywilnej i Odporności. W czasie każdej prezydencji odbywa się Posiedzenie Dyrektorów Generalnych Ochrony Ludności RPMB, a także różne spotkania tematyczne szczebla eksperckiego. Dzięki Sieci Ochrony Ludności powstała pionierska w skali europejskiej makroregionalna ocena ryzyka. Działa też Baltic Excellence Programme, służący spotkaniom ekspertów ze służb ratunkowych, mundurowych oraz agencji i ministerstw.

Haga to utworzony w 2009 r. format współpracy nordyckich ministrów odpowiedzialnych za obronę cywilną oraz wyspecjalizowanych agencji rządowych. Nazwa wywodzi się od nazwy pałacu pod Sztokholmem, w którym podpisano deklarację założycielską. Spotkania ministerialne i na szczeblu dyrektorów służb ratunkowych odbywają się raz w roku, a za bieżącą współpracę odpowiada grupa wyższych urzędników. Uczestnikami po stronie Islandii i Norwegii są resorty sprawiedliwości, Szwecji – resort obrony, Danii – resort odporności i gotowości, a Finlandii – resort spraw wewnętrznych.

[Pierwotne cele](#) koncentrowały się na synergii w zakresie reagowania kryzysowego w czasie pokoju – na katastrofy naturalne i wypadki. Druga deklaracja (2013) wprowadziła wieloletnie cele współpracy. Na lata 2022–2024 były to wyciągnięcie wniosków z pandemii COVID-19 w obszarze gotowości cywilnej i wzmacniania współpracy, stawianie czoła zmianom klimatu poprzez działania prewencyjne i gotowość cywilną, a także wzmacnianie zdolności do pełnienia roli państwa gospodarza w działaniach kryzysowych (HNS). W tej ostatniej sferze doszło do najintensywniejszej wymiany informacji, praktyk i doświadczeń. Utworzono sieć ekspertów cywilnego HNS.

Trzecią deklarację (2024) podpisano w związku z przystąpieniem Finlandii i Szwecji do NATO oraz pod wpływem pełnoskalowej inwazji Rosji na Ukrainę i nasilenia ataków hybrydowych w regionie.

Zdiagnozowano wówczas konieczność przygotowań do zarządzania kryzysowego również w warunkach wojennych. Deklaracja ta wytyczyła następujące priorytety współpracy: wspólne planowanie i ćwiczenia w obszarze gotowości, ochrony ludności i odporności; wspólne inicjatywy wpisujące się w aktywność NATO i UE; wzmacnianie współpracy cywilno-wojskowej poprzez NORDEFECO; wspieranie zaangażowania sektora prywatnego w HNS; rozwój synergii cywilno-wojskowej w obszarze ćwiczeń, ochrony ludności i krytycznych usług publicznych; poprawa nordyckiej wymiany informacji o zaangażowaniu w międzynarodowe inicjatywy i misje z zakresu ochrony ludności. W 2026 r. przewodnictwo w formacie Haga sprawuje Dania. Państwa nordyckie deklarują również otwartość na rozszerzenie Hagi o państwa bałtyckie i „pozostałe demokratyczne państwa Morza Bałtyckiego” w obszarach o znaczeniu regionalnym.

NORDRED. Współpraca służb systemu ratowniczo-gaśniczego państw nordyckich rozpoczęła się w 1989 r. od [porozumienia ramowego](#) Danii i Norwegii. Następnie dołączyły Finlandia i Szwecja (1992) oraz Islandia (2001). Format NORDRED koncentruje się na wzajemnej pomocy transgranicznej w czasie pokoju. W ramach porozumienia doszło do wypracowania różnego typu umów między duńskimi, norweskimi, szwedzkimi i fińskimi regionami i samorządami. NORDRED umożliwił ustalenie odpowiedzialności operacyjnej i prawnej w przypadku działań transgranicznych, wyeliminowanie ograniczeń wwozowych i wywozowych sprzętu (a także jego użycia) oraz rozliczanie kosztów pomocy. W ramach formatu funkcjonuje zbierająca się regularnie grupa kontaktowa przedstawicieli poszczególnych służb ratowniczych. Grupa kontaktowa raz na trzy lata organizuje konferencję NORDRED.

NORDHELS. Nordycka współpraca w zakresie gotowości kryzysowej służby zdrowia realizowana jest od 2002 r. pod auspicjami Nordyckiej Rady Ministrów i Rady Nordyckiej. Funkcjonuje też pod nazwą Grupy Svalbard. Obejmuje ona pięć państw nordyckich oraz trzy terytoria autonomiczne (Wyspy Alandzkie, Wyspy Owcze i Grenlandię). Spotkania przedstawicieli służb zdrowia odbywają się co roku.

Nordyckie porozumienie w sprawie wzajemnej pomocy kryzysowej związanej z zagrożeniami radiacyjnymi (Nordic Mutual Emergency Assistance Agreement in Connection with Radiation Accidents). [Nordycką współpracę w obszarze incydentów z promieniowaniem](#) nawiązano w 1963 r. Obejmuje ona Nordic Chiefs Meeting – coroczne spotkania szefów agencji atomistyki z pięciu państw nordyckich (Dania – SIS, Finlandia – STUK, Islandia – GR, Norwegia – DSA, Szwecja – SSM). W 1993 r. szefowie ci utworzyli grupę roboczą do spraw gotowości kryzysowej (Nordic Working Group of Emergency Preparedness, NEP) w celu wzmocnienia współpracy, koordynacji działań, komunikacji kryzysowej, wymiany informacji i dobrych praktyk oraz wzajemnej pomocy. Kooperacja obejmuje ćwiczenia, w tym niezapowiedziane testy komunikacji kryzysowej (NEPEX). Spotkania grupy odbywają się dwa razy w roku. Istnieje możliwość zwoływania konsultacji doraźnych. Pracami grupy kieruje rotacyjna prezydencja i sekretariat. Dodatkowo funkcjonuje grupa robocza ds. komunikacji publicznej (Nordic Public Communication Group, NPC), która zajmuje się problematyką informowania kryzysowego społeczeństwa. Podobnie jak NEP spotyka się dwa razy w roku.

W 2023 r. kierownicy nordyckich agencji atomistyki powołali doraźną grupę roboczą – Nordycką Grupę Strategiczną (Nordic Strategy Group). Jej zadaniem było wypracowanie rekomendacji dla przyszłej współpracy nordyckiej w świetle rosnącego popytu na energię atomową w regionie, zmian w środowisku bezpieczeństwa i dynamicznego rozwoju technologii nuklearnych. Grupa przedstawiła swój zawierający 13 zaleceń [raport](#) w maju 2025 r. Znalazł się wśród nich postulat udzielania pomocy i reagowania na incydenty nuklearne (w tym prewencji) na poziomie regionalnym. W tym kontekście warto zwrócić uwagę na podpisane w 2001 r. ramach RPMB regionalne Porozumienie o wymianie danych nt. radiacji ([Agreement on the Exchange of Radiation Monitoring Data](#)).

W ramach Euroarktycznej Rady Morza Barentsa[3] od 2008 r. funkcjonuje [Porozumienie ws.](#)

[współpracy w obszarze prewencji, gotowości i reagowania kryzysowego](#) między Norwegią, Szwecją, Finlandią i Rosją. Ta ostatnia wycofała się z niego w listopadzie 2025 r. Mimo to nadal działa Połączony Komitet zrzeszający norweskie, szwedzkie i fińskie resorty spraw wewnętrznych i służby ratownicze. W zmienionej formie kontynuowane są również ćwiczenia reagowania kryzysowego pod auspicjami Euroarktycznej Rady Morza Barentsa. Ostatnie – Rescue Borealis – odbyły się na przełomie września i października w fińskim Oulu. Koncentrowały się na reagowaniu w przypadku użycia broni masowego rażenia (CBRN). Wzięły w nich udział setki uczestników z Finlandii, Szwecji, Norwegii i Niemiec (także obserwatorzy z Polski). Tego typu ćwiczenia mają odbywać się raz na trzy lata. W ramach Rescue Borealis testowano transport finansowanych przez UE zapasów awaryjnych leków z Finlandii do Norwegii (RescEU Medical Livex).

W czerwcu 2025 r. resorty spraw wewnętrznych Litwy, Łotwy i Estonii podpisały [memorandum o wzmocnionej współpracy w zakresie ochrony ludności](#). Ambicją trzech państw bałtyckich jest synchronizacja zarządzania masowym przemieszczaniem się ludności w sytuacjach kryzysowych, w tym w przypadku ewakuacji na dużą skalę. Memorandum ma sprzyjać wymianie informacji w kwestii ewakuacji – na temat wyzwań, krajowych planów, zasobów, korytarzy, przejść granicznych oraz grup wrażliwych. Docelowo ma doprowadzić do przyjęcia wspólnego planu transgranicznej ewakuacji masowej państw bałtyckich. Polska (resort spraw wewnętrznych) przystąpiła do tego memorandum w październiku 2025 r.

W marcu 2026 r. doszło do kolejnego istotnego wydarzenia w tej sferze – opublikowania regionalnego [memorandum o współpracy w zakresie ochrony ludności cywilnej](#). Sygnatariuszami są duńskie Ministerstwo ds. Odporności i Gotowości, w przypadku Islandii i Norwegii resorty sprawiedliwości, po stronie szwedzkiej Ministerstwo Obrony, a w pozostałych przypadkach (Estonia, Finlandia, Litwa, Łotwa, Niemcy, Polska) resorty spraw wewnętrznych. Dokument przewiduje współpracę w zakresie zarządzania transgranicznymi ewakuacjami i niekontrolowanym przepływem osób w regionie, w tym aspektami związanymi z ich przyjęciem, rejestracją i dalszym przemieszczaniem. Kooperacja ma zostać osadzona we wspólnym planowaniu, koordynacji procedur i wymianie informacji. Obejmuje to wspólną ocenę wydolności systemu transportowego, identyfikację korytarzy ewakuacyjnych wraz z przejściami granicznymi oraz potencjalnymi punktami tranzytowymi i recepcji, a także wspieranie współpracy cywilno-wojskowej i partnerstw publiczno-prywatnych. Ponadto memorandum, które przewiduje ustanowienie punktów kontaktowych w poszczególnych państwach, ma motywować do współdziałania w zakresie mechanizmów informowania społeczeństw oraz sygnałów alarmowych i ostrzegania ludności.

Państwa bałtyckie rozwijają także trójstronną współpracę w zakresie wspólnego reagowania na wyzwania dla służby zdrowia, np. pandemii. W 2024 r. resorty zdrowia i polityki społecznej Estonii, Łotwy i Litwy podpisały [Memorandum ws. kooperacji i wzajemnej pomocy w zarządzaniu kryzysami zdrowotnymi](#). W tym samym roku powołały też Bałtycką Grupę Roboczą ws. Krytycznych Środków Medycznych (High-level Baltic Working Group on Critical Medicines).

2.5. Współpraca w zakresie bezpieczeństwa wewnętrznego

Bieżąca współpraca policyjna realizowana jest **w Unii Europejskiej** w ramach Agencji UE ds. Współpracy Organów Ścigania (Europol), Agencji UE ds. Współpracy Wymiarów Sprawiedliwości w Sprawach Karnych (Eurojust) oraz Europejskiej Agencji Służby Granicznej i Przybrzeżnej (Frontex). W kwietniu 2025 r. KE przyjęła [Strategię bezpieczeństwa wewnętrznego](#) (ProtectEU). Do głównych celów strategia zalicza: wypracowanie nowych metod zarządzania bezpieczeństwem wewnętrznym w Europie, lepsze przewidywanie zagrożeń dzięki nowym sposobom wymiany danych wywiadowczych, wprowadzenie skuteczniejszych narzędzi dla organów ścigania i wzmocnienie europejskich agencji wymiaru sprawiedliwości i spraw wewnętrznych, uodparnianie się na

zagrożenia hybrydowe, zwalczanie przestępczości zorganizowanej oraz rozwijanie partnerstw na arenie międzynarodowej. Równolegle w regionie działają dwa bałtyckie formaty współpracy – służb granicznych i w obszarze zwalczania handlu ludźmi.

W wymiarze regionalnym od 1997 r. funkcjonuje **Forum Współpracy Służb Granicznych Państw Regionu Morza Bałtyckiego (Baltic Sea Region Border Control Cooperation, BSRBCC)**. BSRBCC jest platformą kooperacji służb policyjnych, granicznych i celnych Danii, Estonii, Finlandii, Litwy, Łotwy, Niemiec, Norwegii, Polski, Szwecji i Islandii (obserwator). Państwo sprawujące roczną rotacyjną prezydencję (obecnie Łotwa) opracowuje plan działania na dany rok kalendarzowy. Stałymi elementami współpracy są spotkania: sekretariatu, komitetu (Baltic Border Committee), czyli platformy eksperckiej służącej wypracowywaniu praktycznych rozwiązań wykonawczych, ekspertów ds. analizy ryzyka oraz ekspertów ds. statków wycieczkowych. Organizowana jest również konferencja szefów służb granicznych i policyjnych. Podczas spotkań, w których mogą uczestniczyć przedstawiciele innych państw i organizacji (np. Frontex), strony wymieniają się doświadczeniami współpracy w regionie Morza Bałtyckiego, a także poruszają bieżące wyzwania. W ostatnich latach należą do nich m.in. aktywność rosyjskiej floty cieni i zakłócanie GPS przez Rosję. W BSRBCC w poszczególnych służbach funkcjonują Narodowe Centra Koordynacyjne (National Coordination Centers). Odpowiadają one za wymianę informacji w zakresie udziału przedstawicieli służb granicznych i policyjnych państw członkowskich w aktywnościach realizowanych w ramach Planu Działania prezydencji (seminaria, warsztaty, spotkania eksperckie). BSRBCC skupia swoją uwagę na granicach i obszarach morskich.

Grupa Zadaniowa ds. Walki z Handlem Ludźmi (TF-THB) w RPMB. Rada od lat angażuje się w zwalczanie transgranicznego handlu ludźmi za pośrednictwem TF-THB. Współpraca ta umożliwia wymianę informacji i najlepszych praktyk między krajami regionu, wzmacniając zdolności instytucjonalne i operacyjne różnych podmiotów zaangażowanych w ten proces. W RPMB działa też **Grupa Ekspercka ds. Współpracy na rzecz Dzieci Zagrożonych** (Expert Group on Children at Risk).

Zainicjowany w 2023 r. przez Polskę regionalny **dialog resortów spraw wewnętrznych** dotyczy presji migracyjnej i ochrony granicy wschodniej (zewnętrznej granicy UE) z Rosją i Białorusią. W spotkaniach uczestniczą Polska, Litwa, Łotwa, Estonia, Finlandia, Norwegia, Szwecja, Dania, Niemcy i Komisja Europejska. Ostatnia konferencja odbyła się w październiku 2025 r. w Gdańsku, koncentrowała się na zagadnieniach takich jak: instrumentalizacja migracji, zagrożenia ze strony rosyjskich dronów oraz ochrona morskiej infrastruktury krytycznej.

2.6. Materiały niebezpieczne na dnie Bałtyku

NATO prowadzi regularne działania na rzecz oczyszczenia dna morskiego Morza Bałtyckiego z niewybuchów czasu pierwszej i drugiej wojny światowej. Zadania te realizuje Stały Zespół Sił Obrony Przeciwwminowej NATO (Grupa 1) – SNMCMG1. Przykładem tego typu działań są coroczne – organizowane od 1997 r. – ćwiczenia morskie Open Spirit w wodach państw bałtyckich. W 2025 r. ich gospodarzem była Litwa.

Materiały niebezpieczne zalegające na dnie Bałtyku są także przedmiotem zainteresowania **Unii Europejskiej**. Konkluzje Rady UE w sprawie [zaktualizowanej Strategii UE w zakresie bezpieczeństwa morskiego](#) (2023) przewidują wdrożenie planu działania na rzecz eliminowania niewybuchów, amunicji chemicznej i potencjalnych wycieków oleju z wraków statków w Morzu Bałtyckim. Dokument przewiduje stworzenie mechanizmu z udziałem KE, RPMB i HELCOM w celu koordynacji działań naukowych, operacji i wymiany danych w tym obszarze. Opracowanie wraz z organizacjami regionalnymi spójnych ram obejmujących konkretne działania i finansowanie w celu

przeciwdziałania zagrożeniom związanym z niewybuchami, bronią czynną i chemiczną na morzu (w tym efektywnego monitorowania wód i usuwania niebezpiecznych materiałów za pomocą innowacyjnych technologii) jest jednym z priorytetów strategii. Po aktualizacji Strategii UE w zakresie bezpieczeństwa morskiego zainicjowano już pierwsze projekty. Są to wymienione wyżej MUNIMAP i MUNI-RISK (finansowane przez UE). Dodatkowo w ramach Programu Ramowego UE Horyzont Europa do 2028 r. realizowany będzie projekt MMinE-SwEEPER (Marine Munition in Europe – Solutions with Economic and Ecological Profits for Efficient Remediation) ukierunkowany na innowacje technologiczne w zakresie wykrywania niewybuchów oraz monitorowania związanych z nimi zanieczyszczeń i korozji.

We wrześniu 2023 r. w Połdze Komisja Europejska, Dania, Niemcy, Estonia, Łotwa, Litwa, Polska, Finlandia i Szwecja przyjęły [zobowiązania w zakresie zalegających na dnie Bałtyku niewybuchów](#). Przewidują one: współpracę w ramach RPMB i HELCOM; kooperację w zakresie technologii, wymiany doświadczeń i kwestii prawnych; kompleksowe zmapowanie niebezpiecznych materiałów i stworzenie analizy ryzyka; wyznaczenie priorytetowych obszarów morskich do podjęcia działań; poszukiwania źródeł finansowania działań, w tym ze środków unijnych.

HELCOM. Formatem zaangażowanym w działania na rzecz oczyszczenia dna Bałtyku z niebezpiecznych materiałów jest Komisja Helsińska (HELCOM, Komisja Ochrony Środowiska Morskiego Bałtyku). To organizacja międzyrządowa z sekretariatem w Helsinkach, której funkcjonowanie opiera się na zaktualizowanej [Konwencji o ochronie środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego](#) (1992). HELCOM zrzesza Danię, Estonię, Finlandię, Litwę, Łotwę, Niemcy, Polskę, Szwecję, UE oraz Rosję (współpracę z Rosją w ramach organizacji zamrożono w marcu 2022 r.). Obecnie przewodnictwem w ramach Komisji Helsińskiej sprawuje Litwa (2024–2026).

HELCOM działa na rzecz rozwiązania problemu materiałów niebezpiecznych zalegających od czasów zakończenia drugiej wojny światowej na dnie Morza Bałtyckiego. W 1993 r. powołano Grupę Ekspertów ds. Zatopionej Amunicji Chemicznej na Morzu Bałtyckim (HELCOM CHEMU), która opracowała raport na temat miejsc zatopienia broni chemicznej w środowisku morskim oraz [wytyczne HELCOM](#) do stosowania przy opracowywaniu krajowych wytycznych dla rybaków, jak postępować z wyłowioną amunicją chemiczną. Kolejny krok stanowiło utworzenie w 2010 r. doraźnej grupy ekspertów (HELCOM MUNI), których zadaniem było zebranie i dokonanie przeglądu istniejących informacji na temat zatopionej broni. W 2013 r. powołano grupę ekspercką HELCOM ds. zagrożeń środowiskowych związanych z niebezpiecznymi obiektami zatopionymi EG SUBMERGED, działającą pod grupą roboczą ds. redukcji presji pochodzenia morskiego. Przygotowała ona kompilację i analizę danych na temat zatopionych materiałów niebezpiecznych (w tym również wraków zanieczyszczonych substancjami ropopochodnymi), oraz ocenę związanego z nimi ryzyka (2025). W 2021 r. przyjęto zaktualizowany [Bałtycki Plan Działań HELCOM](#), wyznaczający kroki mające na celu neutralizację zatopionych materiałów niebezpiecznych. Dorobek HELCOM obejmuje budowanie zintegrowanego podejścia regionalnego do wyzwań związanych z materiałami niebezpiecznymi na dnie morza, kompleksowej oceny ryzyka oraz aktualizowania baz danych. Organizacja współpracuje w tym zakresie m.in. z RPMB i UE.

2.7. Bezpieczeństwo żeglugi powietrznej i morskiej

Współpraca w regionie Morza Bałtyckiego w zakresie nadzoru morskiego (**Sea Surveillance Cooperation Baltic Sea, SUCBAS**). Bazując na doświadczeniach dwustronnej kooperacji szwedzko-fińskiej w monitorowaniu obszarów morskich Dania, Estonia, Finlandia, Litwa, Niemcy i Szwecja w 2009 r. podpisały list intencyjny dotyczący współpracy w regionie Morza Bałtyckiego w zakresie nadzoru morskiego (SUCBAS). Do tej sieci współpracy dołączyły następnie Polska i Łotwa oraz Wielka Brytania. [Porozumienie techniczne](#) między resortami obrony, siłami zbrojnymi i

marynarkami wojennymi państw uczestniczących ustanowiło zautomatyzowaną wymianę informacji między systemami krajowymi i budowanie wspólnej świadomości sytuacyjnej w celu poprawy bezpieczeństwa bałtyckich szlaków morskich.

Od 2002 r. w Lizbonie działa unijna **Europejska Agencja Bezpieczeństwa Morskiego (EMSA)**. Oferuje wiedzę techniczną i wsparcie operacyjne dla poprawy bezpieczeństwa żeglugi morskiej i gotowości do reagowania na zanieczyszczenia morza. EMSA dostarcza rządowi i właściwym organom dokładnych i fachowych informacji o sytuacji na morzu w czasie rzeczywistym, oferując m.in. raportowanie danych o statkach, obserwację satelitarną i zintegrowane informacje morskie.

Swoją ekspertyzą i doświadczeniem w zakresie bezpieczeństwa morskiego z państwami regionu dzieli się także **Europejska Agencja Straży Granicznej i Przybrzeżnej (Frontex)**. W 2024 r. Agencja przez niemal trzy miesiące udzielała operacyjnego i technicznego wsparcia organom pełniącym funkcję straży wybrzeża oraz morskim służbom poszukiwania i ratownictwa Estonii, Finlandii, Litwy, Łotwy i Polski w ramach działań Multipurpose Maritime Operation Baltic Sea (w zakresie nadzoru obszarów morskich, pomocy statkom, ratownictwa i poszukiwań czy zwalczania nielegalnych połowów i przemytu).

Strategia UE dla Regionu Morza Bałtyckiego (SUEMB). W ramach Strategii podejmowane są nie tylko działania na rzecz ochrony wód Bałtyku (Obszar Tematyczny Zagrożenia realizowany we współpracy z HELCOM) i zrównoważonego transportu morskiego (Obszar Tematyczny Żegluga), lecz także bezpieczeństwa żeglugi (Obszar Tematyczny Bezpieczeństwo). W tej dziedzinie SUEMB skupia się na bezpiecznej nawigacji (w tym innowacjach w zakresie alternatyw dla systemów nawigacji satelitarnej), nawigacji w warunkach zimowych, systemach zarządzania ruchem morskim oraz ratownictwie (SAR) i reagowaniu na zanieczyszczenia wód. Narzędziem finansowym dla inwestycji w bezpieczeństwo żeglugi jest m.in. Program Interreg Region Morza Bałtyckiego 2021–2027.

HELCOM. Problematyką bezpieczeństwa żeglugi zajmują się też częściowo dwie grupy robocze Komisji Helsińskiej – ds. morskich i ds. reagowania. Do kompetencji sieci eksperckich należą m.in. tematy systemów automatycznej identyfikacji w ruchu morskim i bezpiecznej nawigacji.

2.8. Inne

Europejskie Centrum Doskonałości ds. Zwalczania Zagrożeń Hybrydowych (Hybrid CoE). Zlokalizowane w Helsinkach Centrum powstało w 2017 r. Zrzesza 35 państw, w tym wszystkich członków RPMB. W pracach uczestniczą też UE i NATO. Hybrid CoE to autonomiczna, działająca w ramach sieci międzynarodowej organizacja ekspercka, której zadaniem jest wzmacnianie odporności członków na zagrożenia hybrydowe. Centrum umożliwia wymianę doświadczeń, upowszechnianie najlepszych praktyk i opracowywanie rekomendacji. Prowadzi ćwiczenia, szkolenia i warsztaty, publikuje analizy i raporty (w tym dotyczące rosyjskich operacji hybrydowych w regionie Morza Bałtyckiego). Grupami docelowymi są nie tylko instytucje publiczne i decydenci, lecz także sektor prywatny. Hybrid CoE ma trzy główne pola zainteresowań (Community of Interest): oddziaływanie hybrydowe, strategia i obrona oraz podatność na zagrożenia i odporność.

II. Wnioski i rekomendacje

W regionie Morza Bałtyckiego funkcjonuje kilkadziesiąt organizacji, formatów i platform współpracy międzynarodowej zajmujących się szeroko rozumianym bezpieczeństwem. Poza zarezerwowanym dla NATO obszarem obrony zbiorowej i odstraszenia obejmują one większość kluczowych kwestii – m.in. ochronę ludności, obronę cywilną, ochronę infrastruktury krytycznej, w tym podwodnej, aktywność floty cieni, presję migracyjną.

Niejednokrotnie ich kompetencje nakładają się na siebie. Istnieje też problem przepływu informacji, świadomości sytuacyjnej, wzajemnej komunikacji i koordynacji oraz podziału zadań. Część formatów współpracy boryka się ze stagnacją i brakiem realnej aktywności, niektóre zostały wygaszone (np. Wymiar Północny, Grupa Zadaniowa Regionu Morza Bałtyckiego ds. Zwalczania Przestępczości Zorganizowanej) lub pozostają do pewnego stopnia w stanie zawieszenia w związku z rosyjską agresją na Ukrainę (np. Euroarktyczna Rada Morza Barentsa).

W związku z tym sieć regionalnej współpracy wymaga uporządkowania i dyskusji o priorytetowych obszarach zaangażowania. Organizacją międzynarodową, która mogłaby stać się wehikułem integracji i koordynacji różnych formatów i działań w obszarze bezpieczeństwa, jest Rada Państw Morza Bałtyckiego zrzeszająca wszystkie demokratyczne państwa obszaru Morza Bałtyckiego.

1. Rekomendacje ogólne

- **Jakość, a nie ilość.** Zdecydowana większość kluczowych zagadnień związanych z bezpieczeństwem regionalnym jest już w znacznym stopniu przedmiotem dialogu i współpracy w istniejących formatach regionalnych, a także na poziomie NATO i UE. W regionie Morza Bałtyckiego wytworzyła się konstelacja różnych platform kooperacji, obejmująca szerokie spektrum obszarów tematycznych. Ich obsługa jest absorbująca i czasochłonna dla zaangażowanych podmiotów, w tym resortów spraw zagranicznych. Dlatego kluczowe nie jest tworzenie kolejnych formatów, a systematyczna konsolidacja, porządkowanie i optymalizacja tych już funkcjonujących. W tym procesie Rada Państw Morza Bałtyckiego może odegrać pierwszoplanową rolę aktora koordynującego, zapewniającego spójność i przejrzystość działań.
- **Utrzymanie elastycznego modelu współpracy na szczeblu politycznym, bez tworzenia nowych stałych struktur.** O sile RPMB na poziomie ministerialnym stanowi jej wysoka responsywność, gdyż zrzesza ona grupę „podobnie myślących” państw o tożsamy interesach bezpieczeństwa, a decydenci polityczni państw regionu pozostają de facto w stałym, bezpośrednim kontakcie. Sprzyja to szybkiemu podejmowaniu decyzji, sprawnemu reagowaniu na kryzysy oraz ułatwia dostosowywanie działań do zmieniającego się środowiska bezpieczeństwa. W tym kontekście pozytywną rolę odgrywają nie tylko bieżące interakcje Komitetu Wyższych Urzędników RPMB, lecz także spotkania dyrektorów politycznych resortów spraw zagranicznych.
- **Wzmocnienie roli RPMB we współpracy sektorowej w szerokim obszarze bezpieczeństwa.** Powoływanie doraźnych grup roboczych w ramach RPMB, ukierunkowanych na realizację konkretnych zadań, może być dobrym sposobem na wzmocnienie koordynacyjnej funkcji Rady w danych obszarach. Ważne, by odbywało się to bez uszczerbku dla dotychczasowych długofalowych priorytetów RPMB w obszarach tożsamości regionalnej, zrównoważonego rozwoju i bezpieczeństwa, a także dla działalności czterech grup roboczych czy synergii z unijną strategią SUEMB.
- **Dopasowanie kompetencji prezydencji, Sekretariatu i Komitetu Wyższych Urzędników RPMB do nowych wyzwań.** Dodatkowego namysłu wymaga optymalne ułożenie współpracy i

podziału obowiązków między rotacyjną prezydencją, Sekretariatem i Komitetem w kontekście potencjalnego wzmocnienia roli RPMB w dziedzinie bezpieczeństwa regionalnego. Zmianą w dobrym kierunku byłoby rozszerzenie prerogatyw prezydencji w zakresie inicjowania i ułatwiania kooperacji. Ważniejszym zadaniem Sekretariatu może być wspieranie procesu przedstawiania organizacji na tory współpracy związanej z szeroko rozumianymi kwestiami bezpieczeństwa.

2. Rekomendacje krótkookresowe

- **Szczyt liderów RPMB (Baltic Sea States Summit).** Zasadne wydaje się przywrócenie spotkań szefów rządów państw członkowskich RPMB. Wzmocniłoby to rangę i „widoczność” organizacji, nadając strategiczny kierunek współpracy, reformom i długofalowej wizji funkcjonowania RPMB. Ze względu na znaczną liczbę innych formatów angażujących szefów rządów szczyty liderów RPMB mogłyby odbywać się nieregularnie, ale przynajmniej raz na dwa lata.
- **Spotkania ministrów odpowiedzialnych za sprawy wewnętrzne.** Wartością dodaną dla RPMB byłyby regularne spotkania ministrów spraw wewnętrznych (raz w roku). Takie odgórne polityczne umocowanie współpracy w wybranych obszarach zainteresowania resortów spraw wewnętrznych, m.in. w zakresie ochrony ludności, obrony cywilnej i rezerw strategicznych, mogłoby nadać nową dynamikę kooperacji np. w ramach Sieci Ochrony Ludności RPMB. W razie potrzeby pod szyldem RPMB mogliby się spotykać przedstawiciele innych resortów, np. infrastruktury czy energii. Rozszerzenie aktywności RPMB o regularne sektorowe formaty ministerialne mogłoby zwiększyć sprawczość organizacji i przełożyć się na konkretne działania i decyzje. Główną rolę koordynacyjną zachowałyby resorty spraw zagranicznych i rotacyjna prezydencja, ale Komitet Wyższych Urzędników RPMB mógłby poszerzyć swój skład o przedstawicieli innych resortów.
- **Integracja rozproszonych form współpracy.** W ramach potencjalnego procesu włączania resortów spraw wewnętrznych i innych ministerstw w działalność RPMB można rozważyć „podpięcie” pod tę organizację kilku funkcjonujących oddzielnie mechanizmów kooperacji. Realistycznym celem wydaje się wciągnięcie do współpracy w RPMB nordyckiego formatu Haga, czyli rozszerzenie spotkań ministrów odpowiedzialnych za obronę cywilną w ramach wzmocniania Sieci Ochrony Ludności, tym bardziej że państwa nordyckie sygnalizowały otwartość na kooperację regionalną w tym zakresie. Istnieje także możliwość wdrażania w ramach RPMB Memorandum o ochronie podwodnej infrastruktury krytycznej Morza Bałtyckiego z maja 2025 r., tym bardziej że sygnatariuszami są wszystkie państwa członkowskie tej organizacji i UE.
- **Flota cieni i prawo morza.** Należy rozważyć utworzenie doraźnego zespołu ekspertów z zakresu prawa morza i ochrony środowiska morskiego w ramach RPMB, np. w oparciu o grupę roboczą ds. zrównoważonej gospodarki morskiej, którego zadaniem byłoby opracowanie założeń nowej regionalnej konwencji dotyczącej obszarów morskich. Taka potencjalna umowa międzynarodowa byłaby obliczona na wprowadzenie ograniczeń wolności żeglugi w wyłącznych strefach ekonomicznych Bałtyku w przypadku niespełniania przez jednostkę standardów środowiskowych.
- **Nieregularna migracja.** Szersze zaangażowanie resortów spraw wewnętrznych w działalność RPMB sprzyjałoby ustanowieniu w ramach organizacji dialogu na temat wyzwań migracyjnych w regionie, w szczególności instrumentalizacji presji migracyjnej przez Białoruś i Rosję oraz bezpieczeństwa granic zewnętrznych strefy Schengen. W ramach RPMB mogłyby być kontynuowane spotkania przedstawicieli resortów spraw wewnętrznych regionu, trwające od 2023 r. pod polskimi auspicjami.
- **Bezpieczeństwo obszarów morskich.** W ramach RPMB można byłoby zbadać możliwość

zsieciowania wyspecjalizowanych organów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo obszarów morskich, włączając wyłączne strefy ekonomiczne. Państwa regionu podjęły w ostatnich latach szeroko zakrojone działania na rzecz wzmocnienia nadzoru i ochrony swoich obszarów morskich w związku z zagrożeniami ze strony floty cieni i incydentami dotyczącymi podwodnej infrastruktury krytycznej. Przykładowo w Polsce w Morskim Oddziale Straży Granicznej powstaje Centrum Bezpieczeństwa Morskiego.

W związku z zachodzącymi w regionie zmianami prawa i inwestycjami w zdolności do reagowania na incydenty wartością dodaną byłaby bieżąca wymiana informacji i doświadczeń. Jednym z jej celów mogłoby być wypracowanie jednolitego modelu reagowania na zagrożenia (wspólne protokoły i standardy) i wzajemnej pomocy w wyłącznych strefach ekonomicznych, a także harmonizacja rozwiązań prawnych. Ta forma współpracy mogłaby obejmować również urzędy morskie, które administrują systemami kierowania ruchem statków VTS i automatycznej identyfikacji AIS (z zastrzeżeniem nieduplikowania kompetencji HELCOM i Strategii UE dla Regionu Morza Bałtyckiego).

- **Podwodne kable.** Kluczowym wyzwaniem pozostaje zapewnienie zdolności szybkiej naprawy i odbudowy podwodnej infrastruktury krytycznej. Dlatego warto rozważyć możliwość utworzenia regionalnych magazynów awaryjnych pod auspicjami RPMB, np. w ramach włączania w większym stopniu resortów infrastruktury i energii w działalność organizacji. Wychodziłoby to naprzeciw zaleceniom unijnego planu działania w sprawie bezpieczeństwa sieci kablowych, z perspektywą pozyskania europejskich środków na tę inicjatywę. W różnych punktach regionu mogłyby zostać utworzone magazyny kabli energetycznych i telekomunikacyjnych oraz innych części zamiennych i komponentów o długim czasie dostawy. Wspólne zasoby ograniczałyby jednostkowy koszt utrzymywania zapasów oraz umożliwiały bardziej efektywne zarządzanie nimi, zwłaszcza w przypadku równoczesnych incydentów w kilku państwach regionu.
- **Włączanie NATO.** Członkowie RPMB mogliby rozważyć zapraszanie na wybrane spotkania przedstawicieli Kwatery Głównej NATO. Stanowiłoby to wartościowe uzupełnienie członkostwa UE w organizacji poprzez wniesienie natowskiej perspektywy. Sprzyjałoby to także lepszemu zrozumieniu działań i przepływowi informacji między RPMB a NATO w zakresie bezpieczeństwa regionalnego.

RPMB mogłaby też w większym stopniu współpracować i korzystać z dorobku działających w regionie sojusznicznych centrów eksperckich (doskonalenia). Szczególne znaczenie miałyby tu kwestie cyberbezpieczeństwa (Cooperative Cyber Defence COE w Tallinie), bezpieczeństwa energetycznego (Energy Security COE w Wilnie), komunikacji strategicznej (Strategic Communications COE w Rydze) oraz przeciwdziałania zagrożeniom hybrydowym (Hybrid CoE w Helsinkach).

- **Mechanizm konsultacji przed spotkaniami w UE.** Państwa członkowskie RPMB mogłyby rozważyć zasadność odbywania konsultacji przed ważnymi spotkaniami w UE na przykład w kwestiach polityki zagranicznej i bezpieczeństwa, infrastruktury i transportu czy spraw wewnętrznych. Jedną z możliwości byłyby konsultacje resortów spraw zagranicznych przed posiedzeniami Rady UE ds. Zagranicznych, tym bardziej że w pracach RPMB uczestniczą przedstawiciele Europejskiej Służby Działań Zewnętrznych. RPMB mogłaby w ten sposób pełnić funkcję platformy przygotowywania wspólnych priorytetów, omawiania punktów spornych oraz zwiększenia spójności przekazu państw regionu w unijnych procesach decyzyjnych. Na szczeblu politycznym RPMB mogłaby wypracowywać rekomendacje dla UE, ale też dla NATO, w zakresie zwalczania rosyjskich operacji hybrydowych i wzmacniania odporności w regionie Morza Bałtyckiego.
- **Ćwiczenia.** Sekretariat i państwa członkowskie RPMB mogłyby zapoczątkować organizację corocznych ćwiczeń decyzyjnych w zakresie reagowania kryzysowego (*tabletop*) w

realistycznych scenariuszach. Umożliwiłoby to lepsze zrozumienie krajowych procesów decyzyjnych pomiędzy uczestnikami. Nie ma również przeszkód, by Sieć Ochrony Ludności RPMB koordynowała organizację większych ćwiczeń obrony cywilnej i ochrony ludności (*livex*), np. poprzez rozszerzenie nordyckich ćwiczeń Rescue Borealis na cały region. Wartością dodaną byłoby włączanie do nich instytucji odpowiedzialnych za masowe ewakuacje (również szczebla samorządowego i sektora prywatnego) i zarządzanie rezerwami strategicznymi.

- **Partnerstwo publiczno-prywatne.** Warto rozważyć wzmocnienie roli RPMB jako regionalnego ośrodka współpracy i dialogu z sektorem prywatnym oraz inicjatyw partnerstwa publiczno-prywatnego. Zaangażowanie „bałtyckich” przedsiębiorstw, operatorów infrastruktury krytycznej czy dostawców usług i technologii na gruncie RPMB mogłoby doprowadzić do urealnienia planowania w zakresie odporności i gotowości kryzysowej, a także wspierać proces wzmacniania samowystarczalności regionu w kontekście łańcuchów dostaw. RPMB mogłaby też w większym stopniu odgrywać rolę miejsca spotkań operatorów sieci energetycznych i przesyłu gazu oraz dostawców usług telekomunikacyjnych, zwłaszcza że Memorandum o ochronie podwodnej infrastruktury krytycznej Morza Bałtyckiego (2025) przewiduje tego typu aktywność.
- **Współpraca ośrodków analitycznych.** Utworzenie konsorcjum ośrodków analitycznych pod egidą RPMB sprzyjałoby nie tylko lepszemu rozumieniu wyzwań bezpieczeństwa w regionie, lecz także budowaniu „tożsamości bałtyckiej” opartej na wspólnych analizach i diagnozach. W ramach RPMB możliwe byłoby uruchomienie programu typu *fellowship*. Konferencje, seminaria i warsztaty stworzyłyby przestrzeń do systematycznego dialogu, wymiany wiedzy i wypracowywania wspólnych rekomendacji dla dalszego rozwoju współpracy regionalnej. W początkowej fazie kooperacja ośrodków analitycznych mogłaby być częściowo finansowana przez RPMB, aby obniżyć próg wejścia dla mniejszych instytucji.

3. Rekomendacje średnio- i długoterminowe

- **Rewizja dokumentów strategicznych.** W związku z wystąpieniem Rosji z organizacji i ukierunkowaniem RPMB na współpracę w obszarze bezpieczeństwa państwa członkowskie powinny rozważyć podjęcie rozmów na temat nowelizacji deklaracji kopenhaskiej z 1992 r. (*Founding Document*) oraz zakresu kompetencji (*CBSS Terms of Reference, CBSS long term priorities*) tak, aby odzwierciedlały one nową rzeczywistość międzynarodową. Doświadczenie z innych organizacji pokazuje, że może być to jednak czasochłonny i żmudny proces, a uzyskanie poparcia UE może napotkać obiekcje niektórych państw członkowskich.
- **Komunikacja satelitarna.** Ważnym obszarem potencjalnej współpracy w ramach RPMB, wypełniającym lukę w regionalnej kooperacji, mogłaby stać się koordynacja działań związanych z ochroną i wzmacnianiem sygnałów GNSS. Obecnie nie ma w regionie formatu współpracy, który w realny sposób zajmowałby się problemem zagłuszania (*jamming*) i fałszowania (*spoofing*) łączności satelitarnej przez Rosję, który stanowi zagrożenie dla żeglugi morskiej i powietrznej. Możliwym scenariuszem byłoby rozszerzenie na region projektu „Polska Tarcza PNT”, którego celem jest zwiększenie odporności systemów pozycjonowania, nawigacji i synchronizacji czasu (PNT) poprzez rozwój alternatywnych i komplementarnych technik nawigacji. Wymiana doświadczeń i wiedzy, rozwój wspólnych standardów odporności na zakłócenia oraz koordynacja działań państw regionu w tym obszarze mogłyby znacznie podnieść poziom bezpieczeństwa żeglugi morskiej i powietrznej w całym regionie Morza Bałtyckiego.
- **Zatopione materiały niebezpieczne.** Państwa RPMB mogłaby w sposób skoordynowany

zabiegać o ustanowienie w ramach Unii Europejskiej ambitnego funduszu na usuwanie broni chemicznej, konwencjonalnej i innych niebezpiecznych materiałów zalegających na dnie Morza Bałtyckiego. Działania te można podjąć w oparciu o zaktualizowaną strategię UE w zakresie bezpieczeństwa morskiego (2023), która przewiduje plan działania na rzecz eliminowania bałtyckich niewybuchów. Proces neutralizacji tych pozostałości stanowi niezwykle złożone i kosztowne przedsięwzięcie, którego przeprowadzenie znacząco zwiększyłoby bezpieczeństwo ekologiczne, gospodarcze i militarne zarówno regionu, jak i w wymiarze ogółouropejskim (tym bardziej że zalegające na dnie broń chemiczna czy paliwa mogą być wykorzystane we wrogich operacjach).

- **Rezerwy strategiczne.** Wzmacnianie współpracy między agencjami odpowiedzialnymi za rezerwy strategiczne i dostawy awaryjne w państwach RPMB stanowiłoby istotny element budowania regionalnej odporności kryzysowej. Zasadne byłoby organizowanie wspólnych ćwiczeń obejmujących scenariusze uruchamiania zasobów awaryjnych, co pozwoliłoby na identyfikację luk i „wąskich gardeł”. Istotnym elementem tego typu kooperacji mogłaby stać się wymiana informacji między agencjami.

RPMB – poprzez Mechanizm Ochrony Ludności albo nową grupę roboczą – byłaby optymalną platformą wynegocjowania wspólnego memorandum w tym zakresie, które zbierałoby rozwiązania i dobre praktyki z różnych umów dwustronnych (np. w zakresie udzielania pomocy i jej rozliczania). Regionalnej współpracy mogą też sprzyjać inicjatywy unijne na rzecz wzmacniania gotowości na kryzysy zdrowotne i użycie broni masowego rażenia, takie jak JA STOCKPILE (Joint Action on Comprehensive and Sustainable Strategic Stockpiles of Medical Countermeasures Used in Crisis) w ramach Programu EU4Health. Rolę instytucji koordynującej ten projekt, polegający na efektywnym magazynowaniu i dystrybuowaniu rezerw leków i sprzętu medycznego, odgrywa Fiński Instytut Zdrowia i Opieki Społecznej.

- **Zagrożenia radiacyjne.** W związku z planowanymi nowymi inwestycjami w energetykę atomową w kilku państwach regionu (zarówno duże, jak i małe reaktory modułowe) i zagrożeniami dla infrastruktury krytycznej członkowie RPMB mogliby rozważyć rozszerzenie na pozostałe państwa regionu nordyckiej współpracy w zakresie wzajemnej pomocy kryzysowej w przypadku zagrożenia promieniowaniem, włączając grupy robocze ds. gotowości i komunikacji publicznej. Odpowiadałoby to kierunkowi zaleceń raportu Nordyckiej Grupy Strategicznej z maja 2025 r. opracowanego przez nordyckie agencje bezpieczeństwa nuklearnego. Podnoszenie regionalnego poziomu gotowości na zagrożenia radiacyjne nie byłoby nowym polem zainteresowania RPMB, w ramach której w 2001 r. zawarto Porozumienie o wymianie danych na temat radiacji.
- **Masowa ewakuacja ludności.** Opracowanie wspólnego regionalnego planu ewakuacji ludności mogłoby odbywać się pod auspicjami Sieci Ochrony Ludności RPMB, stanowiąc istotny element wzmacniania obrony cywilnej. Z uwagi na transgraniczny charakter zagrożeń zapewnienie interoperacyjności krajowych planów ewakuacji i współpracy międzynarodowej w tym zakresie jest kluczowe. Dla Sieci Ochrony Ludności punktem wyjścia do działań koordynacyjnych mogłoby być memorandum o ochronie ludności państw bałtyckich i Polski (2025) oraz memorandum o współpracy w sprawie ochrony ludności cywilnej (2026), zwłaszcza że to drugie przewiduje możliwość współpracy politycznej w ramach formatów regionalnych.
- **Sygnały alarmowe.** Zasadnym kierunkiem współdziałania w RPMB wydaje się dążenie do ujednolicenia sygnałów alarmowych systemów ostrzegania ludności w regionie. W ramach organizacji możliwe byłoby opracowanie memorandum standaryzującego zasady informowania ludności, a także formaty znaków i komunikatów wykorzystywanych w sytuacjach kryzysowych. Harmonizacja tych elementów zwiększyłaby skuteczność reagowania w sytuacjach nagłych oraz poprawiłaby bezpieczeństwo mieszkańców regionu, umożliwiając im lepsze zrozumienie przekazywanych ostrzeżeń – niezależnie od miejsca przebywania.

[1] Regionalna współpraca sojusznicza obejmuje również pozyskiwanie zdolności wojskowych (choć formalnie nie jest to proces natowski). Dobrym przykładem są miny morskie (Naval Mines Cooperation). W lipcu 2024 r. podpisano stosowny list intencyjny, a w październiku 2025 r. ministrowie obrony Danii, Estonii, Finlandii, Litwy, Łotwy, Niemiec, Norwegii, Polski i Szwecji zawarli umowę ramową określającą zasady wspólnych zakupów, logistyki i eksploatacji systemów min morskich. Czołową rolę w projekcie odgrywa Finlandia, która wspólnie z Danią, Litwą, Niemcami i Norwegią przygotowuje umowę wykonawczą.

[2] W swojej działalności odwołuje się m.in. do aktywności koalicji na rzecz limitu cen na rosyjską ropę i produkty naftowe pod egidą G7, rezolucji Międzynarodowej Organizacji Morskiej A.1192(33) z grudnia 2023 r., deklaracji RPMB z Porvoo z czerwca 2024 r., wezwania do przeciwdziałania flocie cieni Europejskiej Wspólnoty Politycznej z lipca 2024 r., wspólnego oświadczenia nordycko-ukraińskiego szczytu z października 2024 r., aktywności formatu NB8++ czy wspólnego oświadczenia szczytu nadbałtyckich członków NATO z Helsinek ze stycznia 2025 r.

[3] Utworzona w 1993 r. międzyrządowa organizacja z sekretariatem w Kirkenes zrzesza obecnie cztery państwa nordyckie (Danie, Islandię, Norwegię, Szwecję) oraz Komisję Europejską. Rada przez trzy dekady stanowiła wehikuł wielowymiarowej współpracy regionalnej z Rosją na Dalekiej Północy. To struktura podobna do RPMB – z prezydencją (dwuletnią, obecnie sprawowaną wspólnie przez Norwegię i Szwecję), sesjami ministrów spraw zagranicznych (co dwa lata), komitetem wyższych urzędników i dwunastoma grupami roboczymi, w tym jedną ds. współpracy służb ratowniczych i reagowania kryzysowego. Działa także Rada Regionalna (Barents Regional Council) z udziałem północnych regionów Finlandii, Norwegii i Szwecji oraz przedstawicieli autochtonicznych mieszkańców. Euroarktyczna Rada jest dziś organizacją do pewnego stopnia w stanie zawieszenia. Kontakty z Rosjanami wstrzymano w marcu 2022 r., a Rosja wystąpiła z Rady we wrześniu 2023 r. Z kolei Finlandia ogłosiła decyzję o wystąpieniu w 2024 r., która weszła w życie z końcem ub.r.

<https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/raport-osw/2026-05-29/formaty-wspolpracy-w-obszarze-bezpieczenstwa-w-regionie-morza>